

บทที่ 6

สงครามโลกครั้งที่ 1 และสาธารณรัฐเยอรมัน

หัวข้อ

1 สงครามโลกครั้งที่ 1

1. นายกรัฐมนตรีของจักรวรรดิเยอรมันภายหลังสมัยของบิสมาร์ค
2. นโยบายทางการเมืองของพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2
3. เหตุการณ์ต่างๆ ที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 1
4. จุดระเบิดของสงครามโลกครั้งที่ 1
5. การประกาศสงคราม
6. แผนการฉีฆลิเฟ่น
7. แนวรบทางด้านตะวันตกของเยอรมนี
8. แนวรบทางด้านตะวันออกของเยอรมนี
9. ความฟ่ายแพ้ของประเทศเยอรมนี
10. เหตุการณ์ในเยอรมนีระหว่างการทำสัญญาสันติภาพ

2 สาธารณรัฐเยอรมัน

1. รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเยอรมัน
2. สนธิสัญญาแวร์ซาย
3. ความยุ่งยากในการจัดตั้งรัฐบาลในสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน
4. การบริหารประเทศภายใต้นายกรัฐมนตรีของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย
5. การบริหารประเทศภายใต้นายกรัฐมนตรีของพรรคศูนย์กลาง (เซนทรัม)
6. นายกรัฐมนตรีวิลเฮล์ม กูโน

7. นายกรัฐมนตรีกุสตาฟ สเตรเซมันน์
8. นายกรัฐมนตรีวิลเฮล์ม มาร์ค
9. นายกรัฐมนตรีฮันส์ ลูเชอร์
10. การกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของวิลเฮล์ม มาร์ค อีกครั้งหนึ่ง
11. สถานการณ์ในเยอรมนีในสมัยรัฐบาลแฮร์มันน์ มิลเลอร์ ครั้งที่ 2
12. นายกรัฐมนตรีไฮน์ริช บรินนิง
13. นายกรัฐมนตรีฟรานซ์ ฟอน ปาเปน
14. นายกรัฐมนตรีควร์ท ฟอน ชไลเชอร์

3 ชีวิตประวัติและผลงานของกุสตาฟ สเตรเซมันน์

1. ประวัติช่วงต้นของกุสตาฟ สเตรเซมันน์
2. รัฐบาลชุดที่ 1 ของสเตรเซมันน์
3. รัฐบาลชุดที่ 2 ของสเตรเซมันน์
4. ความวุ่นวายในแคว้นมาเยอร์น
5. แผนการ คอ์ส
6. ประชาชนาธิบดีคนที่ 2 แห่งสาธารณรัฐเยอรมัน
7. สนธิสัญญาโลคาร์โน
8. สมาชิกสันนิบาตชาติ
9. สนธิสัญญาต่างๆ
10. ผลงานสุดท้ายของสเตรเซมันน์

สาระสำคัญ

สงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นสงครามที่เกิดขึ้นด้วยเหตุบังเอิญ โดยที่ไม่มีประเทศใดปรารถนา แต่ความตึงเครียดของเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของ

โลกขณะนั้น เป็นแรงบันดาลใจให้เหตุนั้น เกิดขึ้น กลายเป็นสงครามโลกอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อสงครามยุติลง ประเทศผู้แพ้สงคราม (ประเทศเยอรมนี) ถูกประณามว่า เป็นผู้ก่อสงคราม ต้องเสียทั้งความเป็นมหาอำนาจชั้นนำของโลก เสียศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ ประชาชนเยอรมันจำนวนมาก หมดศรัทธาในองค์พระมหากษัตริย์ จึงทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบ สาธารณรัฐ การปกครองของสาธารณรัฐเยอรมันในระบอบเสรีประชาธิปไตย ประสบแต่ความ ทุรนวาย การเดินขบวน การประท้วงและการก่อวินาศกรรมเกิดขึ้นเป็นนิจ พวกชาตินิยมจึงถือ โอกาสโจมตีประชาชนเชื้อ ำให้ชาวเยอรมันหันมานิยมระบอบเผด็จการชาตินิยม จึงทำให้ ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ขึ้นมาเป็นผู้นำของประเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักศึกษาทราบถึง

1. สาเหตุแท้จริงที่ทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1
2. สาเหตุที่ทำให้เยอรมันแพ้สงคราม
3. สถานการณ์ภายในประเทศเยอรมนีหลังสงครามโลกครั้งที่ 1
4. สาเหตุที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสมัยสาธารณรัฐล้มเหลว

1 สงครามโลกครั้งที่ 1

1. นายกรัฐมนตรีของจักรวรรดิเยอรมันภายหลังสมัยของบิสมาร์ค

เมื่อบิสมาร์คลาออกจากตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี แห่งแคว้นปรัสเซียและนายกรัฐมนตรีของจักรวรรดิเยอรมันแล้ว (18 มีนาคม ค.ศ. 1890) นโยบายทั้งภายในและภายนอกของจักรวรรดิเยอรมัน ก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจักรพรรดิ พระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 (Kaiser Wilhelm II) แต่ผู้เดียว ถึงแม้ว่าพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 จะทรงประกาศว่า พระองค์ยังคงรักษานโยบายต่างๆ ตามรูปแบบเดิมของบิสมาร์คทุกประการ¹ แต่ความตึงเครียดและความยุ่งยากต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับประเทศเยอรมนี และประเทศมหาอำนาจต่างๆ ในขณะนั้น ยุ่งยากเกินกว่าที่นายกรัฐมนตรีของเยอรมนีคนต่อๆ จากบิสมาร์คจะแก้ไขได้ แม้ว่านายกรัฐมนตรีเยอรมันเหล่านั้นต่างก็รู้ว่าประเทศเยอรมนีควรดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างไร นโยบายที่ว่าเป็นก็ต้องผ่อนคลายนโยบายความตึงเครียดของประเทศเยอรมนีที่มีต่อประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ำให้ได้ แต่นายกรัฐมนตรีของเยอรมนี ต่างก็ไม่สามารถทำตามความคิดเห็นของตนเองได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะนายกรัฐมนตรีคนต่อๆ จากบิสมาร์ค ต่างก็ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระเจ้าวิลเฮล์ม หรือ อาจจะเป็นเพราะต่างก็มีความสามารถน้อยกว่าบิสมาร์คมาก ฉะนั้นนโยบายทางการเมืองและต่างประเทศ ที่บิสมาร์คเคยปฏิบัติ จึงดูเป็นของยุ่งยากเกินกว่าที่นายกรัฐมนตรีคนต่อๆ จากเขาจะเข้าใจและปฏิบัติตาม เช่น เลโอ ฟอน คาปริวี (Leo von Caprivi 1890-1894) บรรารณาที่จะมีทัศนภาพกับอังกฤษและฝรั่งเศสใหม่อีก แต่ก็ไม่สามารถทำได้ตามที่เขารบารณา ริดลวิก เฟือร์ท ชู โยเฮนโรลเฮ - ชิงสิงส์เฟือร์ท (Chlodwig Fürst Zu Hohenlohe-Schillingsfürst 1894-1900) ซึ่งเคยเป็นผู้สำเร็จราชการของแคว้นเอลซาส - เลอทริงเกน (ElsaB - Löthringen) มาก่อน มีความหวาดกลัวต่อการที่ฝรั่งเศสคอยหาทางแก้แค้นเยอรมนี ถึงแม้

¹Butsch; Op.cit., p. 128.

กระนั้น เขาก็ไม่สามารถทำลายความใกล้ชิดระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศส นอกจากนี้แล้ว เขายังทำให้อังกฤษหวาดระแวงกำลังกองทัพเรือของประเทศเยอรมนีและระแวงเกี่ยวกับแผนการทางรถไฟสายแบร์ลิน-แบกแดด (Berlin - Bagdad) อีกด้วย แบริ่นฮาร์ด ฟอน บือโลว์ (Bernhard von Bülow 1900-1909) พยายามที่จะเป็นมิตรกับอังกฤษและรัสเซียในเวลาเดียว แต่เขาก็ไม่สามารถเป็นมิตรหรือแม้แต่เพียงสนิทกับใครได้เลย ในขณะที่ เทโรบาลด์ ฟอน เบ็ทมันน์ โฮลเวก (Theobald von Bethmann - Hollweg 1909-1917) พยายามขยายอำนาจและอิทธิพลของประเทศเยอรมนีออกไปให้ไกลที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้กระทั่งยอมขยายอิทธิพลของประเทศเยอรมนีเข้าไปในดินแดนของทวีปอื่นๆ เพื่อแสวงหาอาณานิคม เช่น ในอาฟริกาและจีน²

2. นโยบายทางการเมืองของพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2

พระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 ทรงเป็นกษัตริย์หนุ่มที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะสร้างประเทศเยอรมนีให้เจริญรุดหน้าจนกลายเป็นศูนย์กลางของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง แต่พระองค์ยังขาดประสบการณ์ทางการเมืองอีกมาก ฉะนั้นนโยบายทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของพระองค์ จึงมักจะก่อปัญหาที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ตึงเครียดขึ้นโดยทั่วไป พระองค์ทรงดำเนินนโยบายทางการเมือง โดยการผลักดันความสำคัญทางการเมืองระดับทวีปของประเทศเยอรมนีให้มีความสำคัญระดับโลก ทรงเพิ่มกำลังกองทัพและกำลังนาวิกโยธินอย่างเร่งรีบทางด้านเศรษฐกิจ ทรงพยายามเปลี่ยนเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีจากเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัย นโยบายทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจของพระองค์ จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากการเป็น "จักรวรรดินิยม" คือจำเป็นต้องแสวงหาอาณานิคมและเข้าไปครอบครองดินแดนของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเริ่มจากการขยายอิทธิพลของประเทศเยอรมนีเข้าไปในทวีปแอฟริกา เข้าแทรกแซงทางการเมืองของประเทศมออคโค (Morocco) ทาง

²Adenauer, 1876/1976, Op.cit., p.26.

ทวีปเอเชียทางทำการเข้าเมืองเกียวเจา (Kiaochow) ของจีน³ การกระทำของพระองค์ทำให้ประเทศมหาอำนาจอื่นๆ เกิดความหวั่นวิตกและเกรงว่า เยอรมนีจะขยายอำนาจและแผ่แสนยานุภาพออกไปทั่วโลก ประเทศมหาอำนาจต่างๆ จึงต่างก็เพ่งเล็งมาที่ประเทศเยอรมนี เมื่อพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 และนายกรัฐมนตรีของพระองค์ ไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและความตึงเครียดต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ความขัดแย้งและความรุนแรงเหล่านี้ จึงดึงให้เยอรมนีต้องเข้าพัวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 ค.ศ. 1914

3. เหตุการณ์ต่างๆ ที่นำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 1

ความรุนแรงและความขัดแย้งที่ทำให้ยุโรปตึงเครียด ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้คือ

3.1 การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของพวกราชาตินิยมสลาฟ (Slav) ดินแดนของพวกราชาธิปไตยส่วนใหญ่เป็นชาติเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของยุโรปและอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศออสเตรีย-ฮังการี พวกราชาตินิยมสลาฟได้รับการสนับสนุนและแรงกระตุ้นจากรุสเซีย ให้แยกตนเองออกเป็นประเทศอิสระ เพื่อจัดตั้งเป็นสมาพันธ์สลาฟ (Pan-Slav) ที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของรุสเซีย

3.2 การแข่งขันกันสร้างแสนยานุภาพ การเพิ่มกำลังทหารและอาวุธของประเทศมหาอำนาจต่างๆ ทำให้เกิดความหวาดระแวงและความตึงเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างกำลังทางนาวิกของประเทศไทย ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างอังกฤษ-เยอรมนี ขึ้น

3.3 การแข่งขันกันทางด้านเศรษฐกิจและการแทรกแซงทางด้านอาณานิคม ประเทศมหาอำนาจต่างๆ ก็ต้องการแสวงหาอาณานิคม เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศมหาอำนาจต่างๆ เหล่านี้ต้องเข้าไปยึดครองดินแดนทั้งยุโรป แอฟริกาและเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

³Adenauer : 1876/1976; *ibid.*, p. 26.

เยอรมนีขัดแย้งกับอังกฤษและฝรั่งเศส ในแผนการฉ้อทางรถไฟสาย แบร์ลิน-แบกแดด (Berlin-Bagdad) และตลาดการค้าเสรีใน มอรัคโค (Morokoko) ในขณะที่ออสเตรีย-ฮังการี ขัดแย้งกับรัสเซียในแหลมบอลข่าน

3.4 การแสวงหาพันธมิตร ทำให้ยุโรปเกิดความตึงเครียดโดยไม่จำเป็นและทำให้ประเทศมหาอำนาจแบ่งแยกออกเป็นสองค่าย กิจกรรมด้านนี้ คือกลุ่มของเยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี ซึ่งเรียกพวกของตนว่า กลุ่มสนธิสัญญาพันธมิตรไตรมิตร (Dreibund ไตรบุนด์ หรือ Triple Alliance) และพวกความตกลงไตรภาคี (Triple Entente) ซึ่งประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย ถึงแม้ว่านักการเมืองของประเทศมหาอำนาจทั้งสองพวก ต่างก็ไม่ปรารถนาให้เกิดสงคราม แต่นักการเมืองของประเทศต่างๆ มักจะข่มขู่ซึ่งกันและกัน ด้วยการกล่าวถึงสงคราม (โลก) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง จนทำให้มีความรู้สึกว่าสงครามโลกเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะหลีกเลี่ยงได้ และเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่มีใครคาดคิดเกิดขึ้น จึงกลายเป็นชนวนของสงคราม⁴

4. จุดระเบิดของสงครามโลกครั้งที่ 1

การลอบปลงพระชนม์รัชทายาทของประเทศออสเตรีย-ฮังการี เจ้าชายฟรานซ์ เฟอร์ดินานด์ ฟอน ฮับส์บวร์ก (Franz Ferdinand von Habsburg) และพระชายา เจ้าหญิงโซเฟีย ชาลอตเต้ ฟอน โฮเฮนแบร์ก (Sophie Charlotte von Hohenberg) โดยนักศึกษาชาวบอสเนีย ชื่อ กาวริโอ พรินทซ์ิป (Gavrilo Princip) ในเมืองซาราเยโว (Sarajewo) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของบอสเนีย (Bosnien) ปัจจุบันนี้เมืองซาราเยโว อยู่ในประเทศยูโกสลาเวีย (Yugoslavia) ในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1914⁵ เป็นข่าวที่ทำให้ทั่วโลกตระหนักตกใจเป็นอย่างมาก เพราะต่างก็คาดคะเนกันว่า ความรุนแรงครั้งนี้จะต้องมีผลกระทบต่อการเมืองของโลก

⁴Hartmann; Op.cit., p.198.

⁵Zollner; Op.cit., p.442.

เป็นแน่ ขณะที่คนทั่วโลกกำลังติดตามข่าวอย่างกระตือรือร้นอยู่นั้น วันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 กราฟ อเล็กซานเดอร์ โฮโยส (Graf Alexander Hoyos) บุคคลสำคัญคนหนึ่งในคณะรัฐบาลของออสเตรีย-ฮังการี ได้เดินทางไปกรุงแบร์ลิน เพื่อขอคำแนะนำจากรัฐบาลเยอรมัน โฮโยสได้แจ้งความประสงค์ของรัฐบาลออสเตรีย-ฮังการี ที่ต้องการบราบเซอร์เบีย ใ้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของออสเตรีย-ฮังการีอย่างเด็ดขาด เมื่อโฮโยสได้รับคำรับรองจากรัฐบาลเยอรมัน ในการที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ออสเตรีย-ฮังการี ในทุกกรณี เขาจึงเดินทางกลับและเริ่มดำเนินการตามแผนการทันที วันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 บารอน ฟอน กีซีล (Baron von Giesl) เอกอัครราชทูตออสเตรีย-ฮังการี ในกรุงเบลเกรด (Belgrad) เมืองหลวงของเซอร์เบีย (Serbien) ได้ยื่นข้อเรียกร้องให้รัฐบาลเซอร์เบียตอบภายใน 48 ชั่วโมง ข้อเรียกร้องต่างๆ ของออสเตรีย-ฮังการี พอสรุปข้อความสำคัญๆ ได้ดังนี้ ให้รัฐบาลเซอร์เบียลงโทษและปลดข้าราชการเซอร์เบีย ที่คบคิดกันเกี่ยวกับการวางแผนในการลอบปลงพระชนม์ครั้งนี้ ให้บราบสมาคมนักดินของเซอร์เบียที่ชื่อ ชาวสเซน ฮันด์ (Schwarzen Hand) แปลว่า มือดำ หรือมือมืด และสมาคม นารดนา โอดบรานา (Narodna odbrana) ที่ทำการรณรงค์ให้พวกสถาปนาการต่อต้านการปกครองของออสเตรีย-ฮังการี นอกจากนี้ เซอร์เบียจะต้องให้คณะสอบสวนของออสเตรีย-ฮังการี เข้าไปสอบสวนเพื่อหาผู้กระทำความผิดในการลอบปลงพระชนม์ครั้งนี้ เมื่อรัฐบาลเซอร์เบียได้รับข้อเรียกร้องจากออสเตรีย-ฮังการี รัฐบาลเซอร์เบียได้ติดต่อกับรัสเซียอย่างเร่งด่วน เข้าวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัฐบาลรัสเซีย ณ เมืองเบเตอร์บวร์ก (Petersburg) ได้ประกาศว่า ถ้าหากออสเตรีย-ฮังการี รุกรานเซอร์เบีย รัสเซียไม่สามารถที่จะปล่อยให้เซอร์เบียซึ่งเป็นพันธมิตรกับตนต้องเผชิญเคราะห์กรรมตามลำพังได้ ฉะนั้นในตอนเย็นของวันที่ 25 นั้นเอง ก่อนที่จะหมดเวลาตามกำหนดที่ออสเตรีย-ฮังการี ใ้ไว้ต่อเซอร์เบียเพียงเล็กน้อย นายกรัฐมนตรีของเซอร์เบีย คือพาสชิตช์ (Paschitsch) ได้ตอบข้อเรียกร้องของออสเตรีย-ฮังการี ณ สถานทูตออสเตรีย-ฮังการี ในกรุงเบลเกรดว่า เซอร์เบียยินยอมที่จะทำตามข้อเรียกร้องของออสเตรีย-ฮังการีทุกประการ แต่ข้อเรียกร้องข้อสุดท้ายของออสเตรีย-ฮังการี เซอร์เบียไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามได้ ทั้งนี้เพราะ เป็นการละเมิดอธิปไตยของเซอร์เบียโดยตรง

เมื่อบรอน ฟอน กีซีล ได้รับคำตอบจากเซอร์เบียเช่นนั้น เขาแสดงความไม่พอใจอย่างมาก หลังจากนั้นประมาณครึ่งชั่วโมง ฟอน กีซีล ก็เดินทางออกจากกรุงเบลเกรดกลับออสเตรีย-ฮังการีทันที ความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างออสเตรีย-ฮังการี และเซอร์เบียจึงสิ้นสุดลง⁶

5. การประกาศสงคราม

วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัฐบาลอังกฤษและรัฐบาลเยอรมัน ได้พยายามไกล่เกลี่ยและขอร้องให้ออสเตรีย-ฮังการี พยายามหาเหตุการณ์ครั้งนี้ให้อยู่ในขอบเขตจำกัดของคู่กรณี ซึ่งรัฐบาลออสเตรีย-ฮังการีก็ตอบรับ วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัฐบาลออสเตรีย-ฮังการี ประกาศสงครามต่อเซอร์เบีย วันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 พระเจ้าซาร์ นิโคลาสที่ 2 (Zar Nicolas II) แห่งรัสเซีย ได้เรียกระดมพลตามคำเรียกร้องของรัฐบาลรัสเซีย แต่ก่อนถึงเวลาเที่ยงคืนเพียงเล็กน้อย พระองค์ทรงสั่งระงับการระดมพล ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงได้รับโทรเลขจากพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 จักรพรรดิแห่งจักรวรรดิเยอรมัน ซึ่งมีใจความสำคัญว่า ชาวเยอรมันต้องการที่จะเห็นยุโรปอยู่ในสภาพสันติสุข การเรียกระดมพลของรัสเซียจะสร้างความลำบากใจให้กับรัฐบาลของประเทศเยอรมนี ในการที่จะไกล่เกลี่ยคู่กรณีพิพาท ฉะนั้นขอให้พระเจ้าซาร์ทรงสั่งยกเลิกการเรียกระดมพล พระเจ้าซาร์จึงสั่งระงับการเรียกระดมพลทันที แต่ถึงกระนั้นกองทัพของรัสเซียก็ได้ระดมพลเสร็จเรียบร้อยแล้วถึง 4 กองพล อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 รัฐมนตรีต่างประเทศของรัสเซีย ซาซอนอว์ (Sazonow Sergei D.) ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าซาร์และแนะนำพระองค์ว่า การระงับการระดมพลของรัสเซีย จะเป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง ถ้าหากออสเตรีย-ฮังการี มุกจอมตีเซอร์เบีย อีกทั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุดของรัสเซียยานุชเควิทซ์ (Januschkewitsch) และรัฐมนตรีกลาโหม ซูชอมลินอว์ (Suchomlinow) ได้สนับสนุนความคิดเห็นของซาซอนอว์ พระเจ้าซาร์จึงทรงเปลี่ยนพระทัยสั่งให้ระดมพลทั่วประเทศ วันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1914 เมื่อนายพล เฮลมุท โมลเต้ (Helmuth Moltke) ผู้

⁶Butsch; Op.cit., p.145.

บัญชาการทหารสูงสุดของเยอรมนีทราบข่าวว่า พระเจ้าซาร์ทรงสั่งระดมพลทั่วประเทศ นายพล
โบลเค่ จึงส่งโทรเลขถึงผู้บัญชาการทหารสูงสุดของออสเตรีย-ฮังการี กราฟ คอนราด ฟอน
เฮทเซนดอร์ฟ (Graf Konrad von Hötendorf) ให้ระดมพลและให้บุกเซอร์เบียทันที การ
กระทำของโบลเค่ครั้งนี้กระทำโดยพลการ เขาไม่ได้แจ้งให้นายกรัฐมนตรีของเยอรมนีและไม่ได้
กราบทูลให้พระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 ทรงทราบ ตอนเที่ยงของวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1914
รัฐบาลของเยอรมนีได้ประกาศว่า ยุโรปขณะนั้นตกอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายอย่างมาก รัฐบาล
เยอรมนีได้ประณามการระดมพลของรัสเซียว่า เป็นการข่มขู่ความสงบสุขของยุโรป และยังเป็น
การข่มขู่ทหารของออสเตรีย-ฮังการีและทหารของเยอรมนีอีกด้วย หลังจากนั้นรัฐบาลของเยอรมนี
ได้ติดต่อและถามความเห็นของรัฐบาลฝรั่งเศสว่า ในกรณีที่ถ้าหากเยอรมนีรบกับรัสเซีย ฝรั่งเศส
จะสามารถวางตัวเป็นกลางได้หรือไม่ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ตอบรับเยอรมนีอย่างนักการทูตว่า ใน
กรณีที่เกิดสงครามระหว่างเยอรมนีและรัสเซีย ฝรั่งเศสย่อมจะต้องพิจารณาตามสถานการณ์ที่
ฝรั่งเศสเห็นสมควร เมื่อเยอรมนีได้รับข่าวจากฝรั่งเศสเช่นนี้ รัฐบาลเยอรมนีจึงไม่มัวใจในความ
ปลอดภัยของตน วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1914 รัฐบาลเยอรมนีจึงสั่งระดมพลทั่วประเทศ แต่ก็ยัง
เข้าใจว่าฝรั่งเศสซึ่งได้สั่งระดมพลทั่วประเทศก่อนเยอรมนีเสียอีก⁷ เป็นวันนั้นเองรัฐบาลเยอรมนี
ได้ประกาศสงครามกับรัสเซีย วันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ทหารเยอรมนีได้บุกเข้ายึดสถานี
รถไฟของลูกเซมบวร์ก (Luxemburg) โดยไม่ได้บอกกล่าวให้รัฐบาลของลูกเซมบวร์กได้ทราบ
พร้อมกันนี้รัฐบาลเยอรมนีได้ติดต่อกับรัฐบาลเบลเยียมขอเดินทัพผ่านประเทศเบลเยียม วันที่ 3
สิงหาคม ค.ศ. 1914 รัฐบาลเบลเยียมตอบปฏิเสธ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเยอรมนีได้ประกาศ
สงครามกับฝรั่งเศสและทำการเดินทัพผ่านเบลเยียมเพื่อบุกเข้าฝรั่งเศส วันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ.
1914 รัฐบาลอังกฤษประกาศสงครามกับเยอรมนี โดยอ้างการบุกรุกของเยอรมนีที่มีต่อประเทศ
เป็นกลางอย่างเบลเยียมและลูกเซมบวร์ก วันที่ 5 มอนเตเนโกร (Montenegro) ประกาศ
สงครามกับออสเตรีย-ฮังการี วันที่ 6 เซอร์เบียประกาศสงครามกับเยอรมนี ในวันเดียวกันนี้
ออสเตรีย-ฮังการี ประกาศสงครามกับรัสเซีย วันที่ 8 มอนเตเนโกรประกาศสงครามกับเยอรมนี

⁷Hartmann: Op.cit. , p.69.

วันที่ 11 ฝรั่งเศสประกาศสงครามกับออสเตรีย-ฮังการี วันที่ 12 อังกฤษประกาศสงครามกับออสเตรีย-ฮังการี⁸

6. แผนการ ชลีฟเฟิน (Schlieffen)

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 เยอรมนีดำเนินการรบตามแผนการของนายพล กราฟ อัลเฟรด ฟอน ชลีฟเฟิน (Graf Alfred von Schlieffen) ซึ่งเป็นเสนาธิการทหารเยอรมัน ในระหว่าง ค.ศ. 1891-1906 แผนการนี้เขาเขียนใน ค.ศ. 1905⁹ ว่า ในกรณีที่ประเทศเยอรมนีจะต้องเผชิญศึกสองด้าน คือรบกับรัสเซียซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของประเทศเยอรมนีและรบกับฝรั่งเศสซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของประเทศเยอรมนี กองทัพของประเทศเยอรมนีจะต้องรีบบุกฝรั่งเศสก่อน โดยการจัดกองทัพด้านนี้ให้เข้มแข็งแบ่งออกเป็นเจ็ดกองพล บุกเข้าเบลเยียมและลุกเซมบวร์ก เพื่อทำการโอบล้อมและตีบีบกองทัพของฝรั่งเศสลงทางใต้ สนามรบก็จะอยู่ในดินแดนของฝรั่งเศส ส่วนทางด้านตะวันออกของประเทศเยอรมนี ให้ทหารเยอรมันตั้งแนวป้องกันการรุกรานของรัสเซียไว้ก่อน จนกว่าการรบทางด้านฝรั่งเศสเรียบร้อย จึงค่อยถอนทหารกลับมาทำการรุกรานหรือบุกโจมตีรัสเซียต่อไป แผนการของชลีฟเฟินนี้เองที่ทำให้ทหารเยอรมันต้องรุกรานเบลเยียมและลุกเซมบวร์ก ซึ่งประกาศตนเป็นกลางทั้งสองประเทศ การรุกรานประเทศที่เป็นกลางนี้ ทำให้เยอรมนีถูกประนามว่าเป็นผู้ก่อสงคราม และทำให้เยอรมนีแพ้สงครามทางด้านยุทธศาสตร์ ประเทศต่างๆ รวมทั้งอังกฤษ ต่างก็รวมตัวและเป็นพันธมิตรช่วยฝรั่งเศส และรัสเซียทำการต่อต้านผู้บุกรุกซึ่งกลายเป็นผู้ก่อสงครามโลก

⁸Zollner; *Op.cit.*, p.481.

⁹Butsch; *Op.cit.*, p.147.

7. แนวรบทางด้านตะวันตกของเยอรมนี

วันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ทหารเยอรมันบุกเข้าเมืองลือทิจ (Lüttich) ในประเทศเบลเยียม หลังจากนั้นประมาณสองสัปดาห์ ทหารเยอรมันก็สามารถยึดเมืองหลวงของเบลเยียมได้ กองพลที่ 1, 2 และ 3 ของเยอรมันจึงมุ่งลงทางใต้ วันที่ 22 สิงหาคม ทหารเยอรมันปะทะกับทหารฝรั่งเศสที่บริเวณแม่น้ำมาส (Maas) วันที่ 30 สิงหาคม ทหารเยอรมันเริ่มโจมตีกรุงปารีส วันที่ 3 กันยายน รัฐบาลฝรั่งเศสย้ายกองบัญชาการจากกรุงปารีสไปอยู่ที่เมืองบอร์โดซ์ (Bordeaux) หลังจากนั้นไม่กี่วัน อังกฤษได้ส่งทหารมาช่วยฝรั่งเศส วันที่ 14 กันยายน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของเยอรมัน นายพล เฮลมุท ฟอน โมลเค่ (Helmuth von Moltke) ขณะนั้นกำลังป่วยหนัก จึงถูกปลดออกจากตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารสูงสุดคนใหม่ นายพล เอริค ฟอน ฟัลเคนไฮน์ (Frich von Falkenhayn) ใต้นาทหารเยอรมันรบกับอังกฤษ ฝรั่งเศสและเบลเยียม ผลัดกันรุกผลัดกันรับ แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะกันได้อย่างเด็ดขาด ทั้งสองฝ่ายต่างก็เสียทหารและอุปกรณ์การรบเป็นจำนวนมาก ทหารทั้งสองฝ่ายประจัญกันอยู่อย่างนั้นจนถึงสิ้นปี ค.ศ. 1917

8. แนวรบทางด้านตะวันออกของเยอรมนี

นายพล ฟอน พริทวิทซ์ อุ่น กัฟฟรอน (von Prittwitz und Gaffron) ผู้บัญชาการกองพลที่ 8 ของเยอรมนี ได้ตั้งแนวรบเพื่อป้องกันการรุกรานของรัสเซีย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของรัสเซียที่นำทหาร 2 กองพลบุกเข้าทางด้านตะวันออกของเยอรมนีคือ นายพล นิโคลาส โนโรลาเยวิช (Nikolai Nikolajewitsch) วันที่ 19-20 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของเยอรมนีจึงสั่งปลดนายพล ฟอน พริทวิทซ์ อุ่น กัฟฟรอน แล้วแต่งตั้งนายพล เพาล์ ฟอน ฮินเดนบวร์ก อุ่น ฟอน เบเนคเคนด์ซอร์ฟ (Paul von Hindenburg und von Beneckendozsf) เข้าดำรงตำแหน่งแทนวันที่ 23 สิงหาคม นายพล ฮินเดนบวร์ก และเสนาธิการทหารของเยอรมนี นายพล เอริค ฟอน ลูเดนดอร์ฟ (Erich von Ludendorf)

ไว้รวบรวมทหารเยอรมันทางตอนใต้ของแคว้นปรัสเซียตะวันออก ทำการรบและรุกไล่ทหารรัสเซีย
ขึ้นไปทางเหนือ วันที่ 26-30 สิงหาคม ทหารเยอรมันรบกับทหารรัสเซียที่เมือง ทันเนนแบร์ก
(Tannenberg) อย่างดุเดือด ทหารรัสเซียบาดเจ็บและล้มตายเป็นจำนวนมาก และยังถูกจับเป็น
เชลยอีก 93,000 คน วันที่ 6-15 กันยายน ทหารรัสเซียก็ปะทะกับทหารเยอรมันที่บริเวณชาย
ทะเลมาซูริช (Masurisch) ทหารรัสเซียพ่ายแพ้อีก จึงถอนตัวออกจากดินแดนของประเทศ
เยอรมนี ต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. 1915 ทหารเยอรมันเริ่มโจมตีที่มั่นตามชายแดนประเทศสวี
แลนด์ ซึ่งอยู่ภายใต้การยึดครองของรัสเซีย ทหารเยอรมันบุกเข้าไปในดินแดนต่างๆ ที่รัสเซียยึด
ครองอยู่ ลึกเข้าไปจนถึงพรมแดนของประเทศรัสเซีย วันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1915 ผู้บัญชา
การทหารสูงสุดของรัสเซีย นิโคไลเยวิตซ์ ถูกปลดออกจากตำแหน่ง พระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 ทรง
เข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดและทรงบัญชาการรบด้วยพระองค์เอง แต่ทหารของเยอรมัน
ก็ยังคงบุกเข้าไปในดินแดนของประเทศรัสเซียมากขึ้น วันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 1917 เกิดการจลาจล
ในเมืองหลวงของรัสเซีย เปโตรบวร์ก (ต่อมาเปลี่ยนเป็นเปโตรกราด Petrograd) ปัจจุบันคือ
เมืองเลนินกราด (Leningrad) แล้วรุกรามไปทั่วประเทศ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
แบบใหม่ในประเทศรัสเซีย วันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1918 รัฐบาลชุดใหม่ของรัสเซียขอทำสัญญา
สงบศึกกับเยอรมนี ตามข้อตกลงสนธิสัญญา เบรสท์-ลิทอฟ (Brest-Litowsk) การรบระหว่าง
เยอรมนี-รัสเซีย จึงยุติลง¹⁰

9. ความพ่ายแพ้ของประเทศเยอรมนี

แม้ว่าประเทศเยอรมนีเผชิญศึกถึงสองด้านและทำการรบกับหลายประเทศ แต่ทหาร
เยอรมันก็แสดงความสามารถและระบชนะในการรบหลายครั้งหลายหน ทหารเยอรมันยึดครองดิน
แดนจำนวนมากของหลายประเทศทั้งทางด้านตะวันตกและตะวันออก แต่เยอรมนีก็ยังไม่สามารถ
เอาชนะสงครามได้อย่างเด็ดขาด สงครามยิ่งยืดเยื้อออกไปนานเท่าไร ทหารเยอรมันก็ยิ่งประสบ

¹⁰Butsch : ibid., p. 151.

ความยุ่งยากมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะประเทศเยอรมนีได้เสียชีวิตทหารและอุปกรณ์การรบเป็นจำนวนมาก แต่การเพิ่มจำนวนและสมรรถภาพของทหาร และอาวุธยุทโธปกรณ์ของประเทศเยอรมนีมีอยู่แน่นอนจำกัด ต้น ค.ศ. 1917 เยอรมนีประสบปัญหาและความยุ่งยากหลายประการ เนื่องจากประเทศเยอรมนีได้ใช้เงินที่มีอยู่ในการทำสงครามครั้งนี้จนหมด ภาวะการเงินและเศรษฐกิจของประเทศจึงปั่นป่วนมากขึ้น เสบียงอาหารและวัตถุดิบต่างๆ ที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศมีไม่พอที่จะเลี้ยงทหารและประชาชนในประเทศของตน การติดต่อขอความช่วยเหลือจากประเทศเป็นกลาง และจากประเทศพันธมิตรของตนก็ได้รับการขัดขวางจากฝ่ายศัตรู โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษได้ทำการปิดล้อมและขัดขวางการติดต่อกับโลกภายนอกของเยอรมันอย่างเข้มงวด ทำให้ประเทศเยอรมนีขาดแคลนอาหารและวัตถุดิบต่างๆ ในขณะที่ฝ่ายพันธมิตรสามารถติดต่อและได้รับความช่วยเหลือทางด้านทหารและวัตถุดิบจากอาณานิคมของตน และได้รับการสนับสนุนทางการเงินและอาวุธยุทโธปกรณ์จากประเทศต่างๆ ทั่วโลก ต่อมาเมื่อเกิดเหตุเรือดำน้ำของเยอรมนีจมเรือสินค้าของสหรัฐอเมริกา อเมริกาจึงประกาศสงครามกับเยอรมนี ในวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1917 ความหวังของประเทศเยอรมนีที่จะชนะสงครามจึงหมดลง¹¹ ในปลาย ค.ศ. 1917 ประเทศที่เป็นพันธมิตรกับเยอรมนีต่างก็พ่ายแพ้และเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากประเทศเยอรมนี ทหารเยอรมันส่วนใหญ่ทราบสถานการณ์ประเทศของตนเป็นอย่างดี จึงเกิดความเบื่อหน่ายและหมดกำลังใจที่จะทำการรบต่อไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภายในประเทศรัสเซียมีการปฏิวัติเกิดขึ้น (8 มีนาคม 1917) วันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1918 รัฐบาลรัสเซียได้เซ็นสัญญาเบรสต์-ลีทอฟกับรัฐบาลของประเทศเยอรมนี เยอรมันจึงถอนทหารของตนทางด้านตะวันออกมาเสริมกำลังรบทางด้านตะวันตก ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1918 ทหารเยอรมันได้รับคำสั่งให้โจมตีแนวรบทางด้านตะวันตกเพื่อเอาชนะฝ่ายสัมพันธมิตร แต่เมื่อไม่ประสบผล ทหารเยอรมันจึงเริ่มถอย ในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1918 นายพล อินเดนบวร์ก และนายพล ลูเดนดอร์ฟ จึงได้แนะนำให้รัฐบาลเยอรมันหาทางทำสัญญาสงบศึกกับฝ่ายพันธมิตร วันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1918

¹¹Butsch : *Ibid.*, p. 150.

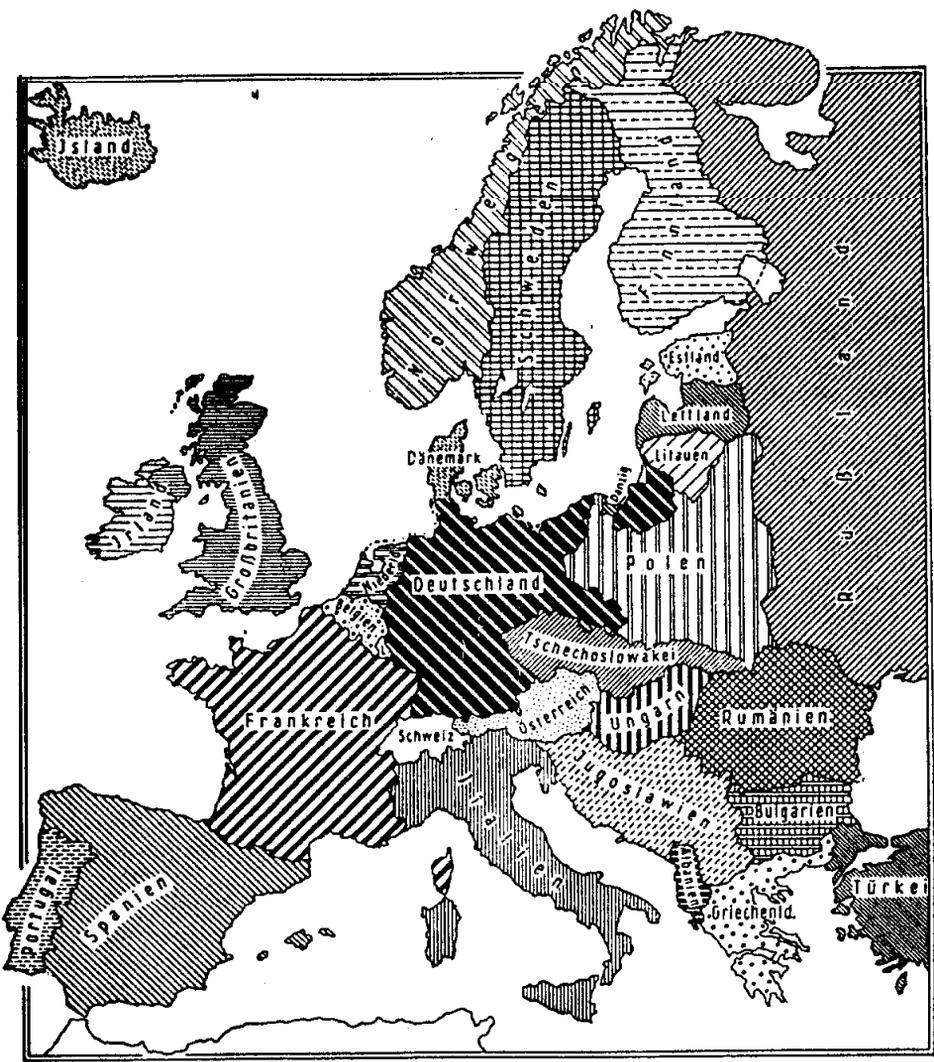
เจ้าชาย มักส์ ฟอน บาเดน (Max von Baden) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของจักรวรรดิเยอรมัน ในวันที่รุ่งขึ้น เจ้าชาย มักส์ ได้ติดต่อและขอทำสัญญาสงบศึกกับประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา วูดรโรว์ วิลสัน

10. เหตุการณ์ในเยอรมนีระหว่างการทำสัญญาสันติภาพ

ระหว่างที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของจักรวรรดิเยอรมัน เจ้าชาย มักส์ ฟอน บาเดน กำลังติดต่อขอทำสัญญาสันติภาพกับผู้แทนของฝ่ายสัมพันธมิตรอยู่นั้น ภายในประเทศเยอรมนีมีเหตุการณ์วุ่นวายเกิดขึ้น วันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1918 ทหารเยอรมันไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของกองบัญชาการทหารสูงสุด ที่ได้สั่งให้ทหารทั้งหมดวางอาวุธ ทหารส่วนมากไม่พอใจที่มีข่าวลือว่านักการเมืองชาวเยอรมันต้องการเปลี่ยนการปกครองให้เป็นสาธารณรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกทหารเรือเยอรมันไม่พอใจที่จะให้ทหารเรืออังกฤษเข้ายึดเรือรบของเยอรมัน วันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1918 ทหารเรือเยอรมันได้ทำการจมนเรือรบทั้งหมดของเยอรมันที่อยู่ ณ ฐานทัพเรือแห่งเมืองวิลเฮล์มส์ฮาเฟิน (Wilhelmshaven) วันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ทหารเรือและประชาชนในเมืองคีล (Kiel) ได้ก่อความวุ่นวายและสามารถยึดครองเมืองคีลไว้จนอาจของพวกเขา เป็นเหตุให้ทหารและประชาชนในเมืองต่างๆ เอาเยี่ยงอย่าง วันที่ 5 เกิดความวุ่นวายในเมืองลือเบ็ค (Lübeck) วันที่ 6 เกิดที่เมืองฮัมบวร์ก (Hamburg) วันที่ 17 เกิดที่เมืองมิวนิค (München) หรือมิวนิก (Munich) วันที่ 9 เกิดที่เมืองเบอร์ลิน นายพล อินเดเนบวร์ก จึงโทรเลขติดต่อและทูลแนะนำให้จักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ขณะนั้นยังทรงบัญชาการรบอยู่ที่เมืองสปา (Spa) ในประเทศเบลเยียม ให้พระองค์ทรงสละราชสมบัติ ขณะที่พระองค์กำลังเสด็จอยู่ที่นั่น เจ้าชาย มักส์ ซึ่งเกรงว่า การจลาจลอาจจะเป็นอันตรายต่อพระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงอันตรายต่างๆ เหล่านั้น เจ้าชาย มักส์ จึงประกาศการสละราชสมบัติของจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 และมกุฎราชกุมารเจ้าชายวิลเฮล์ม (Kronprinz Wilhelm) หลังจากนั้นนายฟิลลิปป์ ชัยเคมันน์ (Philipp Scheidemann) ผู้นำสำคัญคนหนึ่งของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน ได้เรียกร้องให้ประเทศเยอรมนีมีการปกครองในระบอบสาธารณรัฐ (Republik)

วันรุ่งขึ้นเจ้าชายมักส์ จึงมอบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีให้กับหัวหน้าพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน นายฟรีดริช เอเบอร์ท (Friedrich Ebert) ในวันเดียวกันนี้จักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 เสด็จจากเมืองสปา ไปลี้ภัยทางการเมืองที่ประเทศฮอลแลนด์ (Holland) วันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 นายมัทธิอัส แอสแบร์เกอร์ (Matthias Erzberger) ผู้แทนของประเทศเยอรมนีได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับผู้แทนของฝ่ายสัมพันธมิตร นายพลชาวฝรั่งเศส เฟอร์ดินานด์ ฟอค (Ferdinand Foch) ที่ป่าคอมปีแอกู (Compiègne) สงครามโลกครั้งที่ 1 จึงยุติลง¹³

¹³รายละเอียดเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 1 อ่านได้จากหนังสือ Butsch, *Op.cit.*, pp.143-155, Ploetz, *Op.cit.*, pp.987-1021 เจริญ ไชยชนะ : โลกหลังสงครามโลกเขอร์ ; เกษมบรรณกิจ พ.ศ. 2516.

ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

2 สาธารณรัฐเยอรมัน

1. รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเยอรมัน

วันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 1919 มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรทั่วประเทศเยอรมนี ประชาชนส่วนใหญ่มองคະແນນາให้กับพรรคการเมืองสามพรรคที่สนับสนุนให้เยอรมนี มีการปกครองในระบอบสาธารณรัฐ ซึ่งได้แก่พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Sozialdemokratische Partei Deutschland โซเชียลเดโมคราติสเช่ พาร์ไท ด็อยช์ลันด์ ใช้อักษรย่อว่า SPD) พรรคเซ็นทรัลหรือศูนย์กลาง (Zentrum) และพรรคประชาธิปไตยเยอรมัน (Deutsch Demokratische Partei ด็อยช์ เดโมคราติสเช่ พาร์ไท DDP)¹ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1919 พวกเขาได้ทำการเปิดประชุมสภาแห่งชาติเป็นครั้งแรกที่เมืองไวมาร์ นายฟรีดริชเอเบิร์ต (Friedrich Ebert) ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐเยอรมัน (1919-1925) นายฟิลลิปป์ช็อยเดมันน์ (Philipp Scheidemann) สมาชิกพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมจากทั้ง 3 พรรค เพื่อร่างรัฐธรรมนูญของประเทศ การร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยในวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1919 และได้รับการรับรองจากรัฐสภา (สภาแห่งชาติ) และประกาศใช้ในวันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1919 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ชื่อว่า รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเยอรมัน (Deutsche Republik = ด็อยเช่ รีพับลิก) (บางที่ก็เรียกว่ารัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐไวมาร์ Weimar Republic) รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประเทศ

Friedrich Ebert

¹Ploetz; *Op.cit.*, p.1051.

เยอรมนีมีการปกครองในระบอบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีที่เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศเป็นเวลา 7 ปี อยู่ในตำแหน่งได้ 2 สมัย มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ สมัยละ 4 ปี มีรัฐสภาประกอบด้วย 2 สภา สภาสูงเรียกว่าไรชส์ราท (Reichsrat) ผู้แทนของสภาสูง คัดเลือกจากผู้แทนของสภาท้องถิ่น สภาสามัญเรียกว่าไรชส์ทาก (Reichstag) ผู้แทนของสภาสามัญ มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเยอรมันทั้งชาย-หญิงที่มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์²

2. สนธิสัญญาแวร์ซาย

วันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1919 ประเทศสัมพันธมิตรคือ กลุ่มประเทศที่ประกาศสงครามกับฝ่ายสัญญาพันธมิตรไตรภาคี ได้จัดการประชุมเพื่อสันติภาพที่ถาวรของโลก ณ ห้องกระจกพระราชวังแวร์ซาย (Versailles) กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในการประชุมครั้งนี้มีผู้แทน จำนวน 70 คน จากประเทศของฝ่ายสัมพันธมิตร 27 ประเทศเข้าร่วมประชุม (ประเทศเยอรมนีไม่ได้เข้าร่วมประชุม) วันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1919 รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเยอรมันได้รับคำสั่งจากฝ่ายสัมพันธมิตรให้รับรองสนธิสัญญาที่ฝ่ายสัมพันธมิตรเขียนขึ้นเอง รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเยอรมันจำเป็นต้องยอมรับหลักการของฝ่ายสัมพันธมิตร ด้วยคะแนนเสียง 237 ต่อ 138 และไม่ออกเสียง 5 เสียง วันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1919 รัฐมนตรีต่างประเทศของเยอรมัน แฮร์มันน์ มึลเลอร์ (Hermann Muller) ลงนามรับทราบสัญญาฉบับนี้ที่ห้องกระจก ณ พระราชวังแวร์ซาย³ สนธิสัญญาสันติภาพฉบับนี้ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่า สนธิสัญญาแวร์ซาย ทำให้ประเทศเยอรมนีต้องเสียสิทธิต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเสียที่ดินเป็นจำนวนมาก คือต้องมอบแคว้นเอลซาส-ลอริงเก้น หรือแคว้นอัลซัส-ลอรีเรน (Elsaß-Lothringen หรือ

²Butsch; Op.cit., p.154.

³ Ibid., p.157.

Alsace-Lorraine) ให้อำนาจฝรั่งเศส เมืองออยเปิน (Eupen) และมาลมาดี (Malmady) ให้อำนาจเบลเยียม แคว้นซาร์ (Saar) ให้อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสเป็นเวลา 15 ปี หลังจากนั้นจึงจะให้มีการลงประชามติจากประชาชนในแคว้นนี้ว่าจะรวมอยู่กับฝรั่งเศสหรือจะกลับไปอยู่เยอรมนี แคว้นโปเชน (Posen) และดินแดนส่วนใหญ่ของแคว้นปรัสเซียตะวันออก ต้องมอบให้โปแลนด์ นอกจากนี้ยังต้องเสียดินแดนบางส่วนของภาคตะวันออกของเยอรมนี ให้อำนาจเชคโก-สโลวาเกีย และเสียเมืองอาณานิคมทั้งหมดของเยอรมนี ให้อำนาจฝ่ายสัมพันธมิตร⁴

3. ความยุ่งยากในการจัดตั้งรัฐบาลในสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน

การปกครองในสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน (Deutsche Republik ดอยเช รีพับลิก) ซึ่งมีระยะเวลาเพียง 14 ปี ต้องประสบกับความวุ่นวายตลอดเวลา นายกรัฐมนตรีที่ปกครองประเทศเยอรมนีในระยะ 14 ปีนี้ล้วนแต่เป็นผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ท่านเหล่านี้เป็นนักการเมืองอาชีพทั้งสิ้น บางท่านเป็นนักการเมืองอิสระ ไม่สังกัดพรรคการเมืองใดๆ แต่ส่วนมากก็เป็นนักการเมืองสังกัดพรรคใหญ่ ที่มีแนวความคิดแบบกลาง ไม่เอียงขวาหรือเอียงซ้ายมากนัก เมื่อมีโอกาสปกครองประเทศก็พยายามแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยสันติวิธีตามระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่มีใครสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ของประเทศได้ และที่สำคัญที่สุดคือไม่มีนายกรัฐมนตรีคนใดที่อยู่ได้ครบสมัย (4 ปี) ประชาธิปไตยในสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน จึงไม่เจริญรุดหน้าทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเยอรมันได้ชื่อว่า เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สมบูรณ์และดีที่สุดฉบับหนึ่งของโลก ในระยะ 14 ปีของสาธารณรัฐเยอรมัน มีนายกรัฐมนตรีสับเปลี่ยนกันเข้าบริหารประเทศถึง 12 คน จัดตั้งรัฐบาลถึง 20 ชุด แต่ก็ไม่มีรัฐบาลชุดใดสามารถแก้ปัญหาทั้งทางด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจของประเทศได้เลย ทั้งนี้เพราะไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถมีคะแนนเสียงข้างมากในสภาได้ ถึงแม้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) ซึ่งเป็นพรรคที่มีนโยบายเอียงซ้ายและก้าวหน้า ได้รับความนิยมจากชนชั้นกลางและกรรมกร จึงเป็นพรรคที่มี

⁴Butsch : *ibid.*, p. 158.

คะแนนเสียงในสภามากที่สุด (ตั้งแต่ ค.ศ. 1919 ถึง 1932) เมื่อมีโรกาสาได้จัดตั้งรัฐบาลหลาย
ครั้งหลายสมัย แต่คะแนนเสียงของพรรคก็ยังไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ จึงจำเป็นต้อง
ต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรคขึ้น นักการเมืองพรรคสังคมนิยมไม่สามารถประสาน
งานและทำความเข้าใจกับนักการเมืองของพรรคอื่นๆ จึงทำให้นักการเมืองพวกเอียงขวารวมตัว
กับนักการเมืองพรรคเล็กพรรคน้อย ซึ่งมีทั้งพวกขวาจัดและซ้ายจัดทำการต่อต้านและพยายามฉวย
โอกาสแย่งจัดตั้งรัฐบาล ถึงกับว่าในบางสมัยมีรัฐบาลเสียงข้างน้อยขึ้นปกครองประเทศ การ
แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและเล่นพรรคเล่นพวก เป็นเหตุที่ทำให้รัฐบาลในสมัยสาธารณรัฐต้องล้ม
ลุกคลุกคลานตลอดเวลา

Wilhelm II. (1859-1941),
Deutscher Kaiser 1888-1918

4. การบริหารประเทศภายใต้นายกรัฐมนตรีของพรรคสังคมนิยม

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 พรรคสังคมนิยม

ประชาธิปไตยเยอรมัน (SPD) มีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศเป็นพวกแรก โดยการรวมกับพรรคศูนย์กลาง (Ztr) และพรรคประชาธิปไตยเยอรมัน (DDP) เนื่องจากพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีนโยบายต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซาย แต่เมื่อเสียงส่วนมากในรัฐสภายอมรับรองสนธิสัญญาแวร์ซาย นายกรัฐมนตรีคนแรกของสาธารณรัฐเยอรมันฟิลิปป์ ชัยเคมันน์ (Philipp Scheidemann) สังกัดพรรคสังคมนิยม

Philipp Scheidemann
13. 2.-20. 8. 1919

ประชาธิปไตย ทำการบริหารประเทศเพียง 4 เดือนกว่าๆ จึงต้องลาออกจากตำแหน่ง คุสทาบ

Gustav Bauer
20. 6. 1919-26. 3. 1920

เบาเออร์ (Gustav Bauer) สังกัดพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) จึงเข้ารับตำแหน่งแทนเบาเออร์ พยายามบูรณะและแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอย่างเร่งด่วน แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านสังคมของประเทศได้ ทั้งนี้เพราะประชาชนเยอรมันในขณะนั้นบางส่วนไม่ต้องการให้ประเทศเยอรมนีมีการปกครองในระบบสาธารณรัฐ โดยเฉพาะพวกชาตินิยมและนัก

การเมืองที่สังกัดพรรคชาตินิยมเยอรมัน (Deutschnationalen Volkspartei ค็อยช่นาซี โรนาเลน ไรส์คพาร์เทอิ ชื่ออักษรย่อว่า DNVP) ต้องการที่จะสร้างประเทศเยอรมนีให้เป็นมหาอำนาจของโลกขึ้นมาใหม่ พวกนี้เชื่อว่าการที่เยอรมันแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น เป็นเพราะความวุ่นวายภายในประเทศ เป็นเหตุทำให้ทหารเยอรมันตามแนวรบต่างๆ พะวงถึงความไม่สงบภายในประเทศ พวกชาตินิยมเยอรมันจึงปรารถนาที่จะรื้อฟื้นให้ราชวงศ์ โฮเฮนโซลเลอร์น

(Hohenzollern) กลับมาปกครองประเทศใหม่อีก พวกนี้พยายามล้มล้างระบอบสาธารณรัฐ⁵ ส่วนพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมัน (Kommunistischen Partei Deutschland คอมมิวนิสต์เชชเชอร์) ด้อยซ์แลนด์ KPD) ต้องการให้มีการปกครองระบอบของรัสเซีย พวกต่างๆ เหล่านี้จึงร่วมมือกับพรรคฝ่ายค้านทำการต่อต้านการปกครองของรัฐบาล วันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1920 นายพล วัลฟกัง คัพฟ์ (Wolfgang Kapp) ได้ทำการปฏิวัติยึดทำเนียบรัฐบาลและสามารถควบคุมกรุงแบร์ลินไว้ได้ทั้งหมด คณะรัฐบาลของ เบาเออร์สามารถหนีออกจากกรุงแบร์ลินได้สำเร็จ แต่ก็ไม่สามารถเรียกร้องให้ใครช่วยพวกตนได้ อย่างไรก็ตาม พวกสหภาพกรรมกรและประชาชนในกรุงแบร์ลิน ได้ทำการต่อต้านพวกปฏิวัติ โดยการหยุดงานทั่วประเทศ ทำให้นายพลคัพฟ์และพวกไม่สามารถติดต่อและไม่สามารถบริหารงานใดๆ ได้เลย คัพฟ์และพรรคพวกจึงเลิกปฏิวัติและหลบหนีออกนอกประเทศ พวกคอมมิวนิสต์ได้โอกาสจึงก่อความวุ่นวายทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแคว้นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม เบาเออร์ซึ่งเดินทางกลับถึงกรุงแบร์ลิน ได้สั่งให้ทหารและตำรวจทำการปราบพวกคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง พวกสมาชิกของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) เป็นจำนวนมาก จึงไม่พอใจเบาเออร์ ความแตกแยกภายในพรรคก็เกิดขึ้น เบาเออร์จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แฮร์มันน์ มิลเลอร์ (Hermann Müller 27.3.20 - 8.6.20) เพื่อนร่วมพรรคของเบาเออร์ได้เข้ารับตำแหน่งแทน มิลเลอร์พยายามที่จะประสานความแตกแยกภายในพรรคของตน แต่เมื่อเขาเห็นว่าไม่สามารถที่จะประสานได้แล้ว อีกทั้งประชาชนทั่วประเทศก็เสื่อมความนิยมต่อพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย มิลเลอร์จึงสั่งยุบสภาและทำการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 6 มิถุนายน 1920⁶

Hermann Müller
26. 3.-25. 6. 1920
und 28. 6. 28-30. 3. 30

⁵Butsch : Ibid.. p. 166.

⁶Ploetz; Op.cit., p.1050.

5. การบริหารประเทศภายใต้นายกรัฐมนตรีของพรรคศูนย์กลาง (เซนทรัม)

เมื่อพรรคศูนย์กลาง (Ztr) ได้คะแนนเสียงมากที่สุด แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล พรรคเดียวได้ คอนสแตนติน เฟห์เรนบัค (Konstantin Fehrenbach) จึงจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น รัฐบาลของเฟห์เรนบัคบริหารประเทศได้เพียง 317 วัน ก็ต้องลาออก เนื่องจากอังกฤษและฝรั่งเศสเรียกร้องให้เยอรมันจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวน มากถึง 2,690,000,000,000 (สองร้อยหกสิบเก้าหมื่นล้าน) มาร์คทองคำ ให้ผ่อนส่งภายในเวลา 42 ปี โดยจะต้องจ่าย เป็นเงินสด 2,260,000,000,000 (สองร้อยยี่สิบหกหมื่น- ล้าน) มาร์คทองคำ นอกนั้นให้จ่ายในรูปของวัตถุดิบและสินค้า อื่นๆ ในระยะเวลาผ่อนส่ง 42 ปีนั้น เยอรมันจะต้องเสียดอกเบี้ย อีก 12 เปอร์เซ็นต์ของหนี้สินที่ค้างอยู่⁷ เมื่อรัฐบาลชุดของ เฟห์เรนบัค ไม่ยอมรับข้อเรียกร้องของอังกฤษและฝรั่งเศส วันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 1921 ทหารของฝ่ายสัมพันธมิตร จึง เข้ายึดครองเมืองดีสเซลดอร์ฟ (Düsseldorf) ดูสบูร์ก (Duisburg) และเมืองต่างๆ ใน แคว้นไรว์ส์ (Ruhr) เมื่อเฟห์เรนบัคเห็นว่ารัฐบาลชุดของเขา ไม่สามารถที่จะทําความเข้าใจกับฝ่ายสัมพันธมิตรได้ เฟห์เรนบัค จึงลาออกจากตำแหน่ง โยเซฟ เวียร์ท (Josef Wirth) เพื่อนร่วมพรรคของเฟห์เรนบัคจึงเข้ารับตำแหน่งแทน เวียร์ท พยายามขอเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาช่วยเยอรมันในการประนี- ประนอมกับฝ่ายสัมพันธมิตร ในที่สุดฝ่ายสัมพันธมิตรยอมลดค่า ปฏิกรรมสงครามให้เหลือ 132,000,000,000 (หนึ่งร้อย- สามสิบล้านสองพันล้าน) มาร์คทองคำ ให้ผ่อนส่งในเวลา 37 ปี

Konstantin Fehrenbach
25. 6. 1920-10. 5. 1921

Josef Wirth
10. 5. 1921-22. 11. 1922

⁷Ploetz : *ibid.*, p. 1030

นอกจากนี้ฝ่ายสัมพันธมิตรยังยอมถอนทหารบางส่วนออกจากการยึดครองบางเมืองของเยอรมันอีกด้วย วันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1921 รัฐบาลเยอรมันได้เซ็นสัญญาสงบศึกกับผู้แทนของรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาที่กรุงแบร์ลิน ในวันรุ่งขึ้น มัททือส แอสแบร์กเกอร์ (Matthias Erzberger) ซึ่งเป็นผู้แทนของเยอรมันในการเซ็นสัญญาสันติภาพกับฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1918 ได้ถูกพวกชาตินิยมขวาจัดลอบทำร้ายถึงแก่ความตาย⁸ วันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1921 เวียร์ท จึงประกาศภาวะฉุกเฉินแล้วจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ โดยการผสมกับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) เนื่องจากเยอรมนีได้จ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นเงินสดจำนวนมาก ทำให้ภายในประเทศเยอรมนีเกิดภาวะเงินฝืด ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1922 รัฐบาลเยอรมนีจึงไม่สามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามในรูปของเงินสดได้ทันเวลา เวียร์ทจึงติดต่อขอผ่อนผันที่จะจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามในรูปของสินค้าสำเร็จรูปเป็นเวลา 3 ปี หลังจากนั้นก็จะจ่ายให้เป็นเงินสดใหม่ (1925) แต่ฝรั่งเศสไม่ยอมฝรั่งเศสได้ส่งทหารเข้ายึดครองแคว้นรัวส์ (Ruhrgebiet รัวส์เกบิท) ของเยอรมัน ในเดือน เมษายน ค.ศ. 1922 รัฐมนตรีต่างประเทศของเยอรมัน วัลเตอร์ ฟอน รัทเทเนา (Walter von Rathenau) จึงหาทางผ่อนคลายนความตึงเครียดระหว่างเยอรมนี-ฝรั่งเศส ด้วยการติดต่อกับรัสเซีย และสามารถเซ็นสัญญาราพัลโล (Rapallo) กับรัสเซีย ในวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 1922 สัญญานับนี้ตกลงที่จะยกเลิกปฏิกรรมสงครามโลก ระหว่างเยอรมนี-รัสเซีย นอกจากนี้เยอรมนีและรัสเซียจะช่วยเหลือกันทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและการทหาร⁹ สัญญานับนี้ทำให้ประเทศมหาอำนาจหลายประเทศเริ่มหวาดระแวงท่าทีของเยอรมนี จึงมีหลายประเทศพยายามผ่อนคลายนและลดการบีบบังคับต่างๆ ลง อย่างไรก็ตาม วันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1922 รัทเทเนาถูกพวกขวาจัดทำร้ายถึงแก่ความตาย เนื่องจากพวกขวาจัดไม่พอใจที่รัทเทเนาติดต่อคบค้ากับรัสเซีย วันรุ่งขึ้น เวียร์ทจึงประกาศกฤษฎีกาการศึก เวียร์ทพยายามแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ และพยายามติดต่อกลกับฝรั่งเศส แต่เมื่อเขาไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1922

⁸Ploetz: *Ibid.*, p. 1053.

⁹Butsch, *Op.cit.*, p.168.

6. นายกรัฐมนตรี วิลเฮล์ม คูโน (Wilhelm Cuno)

ภาวะยุ่งยากทางการเงินและการที่ทหารฝรั่งเศส เข้ายึดครองแคว้นรัวร์ของเยอรมัน ทำให้วิลเฮล์ม คูโน ซึ่งไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองใด ได้รับความไว้วางใจในการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ที่ประกอบด้วยพวกนายทุนและพวกขวาจัด คูโนเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ ชาวเยอรมันจึงตั้งความหวังว่าคูโนคงจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ และคงจะสามารถตกลงกับฝ่ายสัมพันธมิตรในเรื่องค่าปฏิกรรมสงคราม แต่เมื่อรัฐบาลของคูโนไม่สามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามได้ตามจำนวนและเวลาที่กำหนดไว้ตามสนธิสัญญาที่รัฐบาลของเวียร์ท้าวไว้ วันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1923 ทหารฝรั่งเศสและเบลเยียมจึงบุกเข้ายึดครองแคว้นไรน์ (Rhein) ของเยอรมันเพิ่มขึ้นอีก วันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1923 คูโน จึงประกาศไม่ชำระหนี้สินใดๆ ให้กับฝ่ายสัมพันธมิตร นอกจากนี้คูโนยังเรียกร้องให้ชาวเยอรมันทำการต่อสู้อย่างสงบ โดยไม่ยอมทำงานและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของทหารต่างชาติ ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ทหารของสัมพันธมิตรที่ยึดครองอยู่ในเยอรมนี อังกฤษและอเมริกาไม่พอใจการกระทำของฝรั่งเศส อเมริกาจึงประกาศถอนทหารของตนทั้งหมดออกจากเยอรมนี อย่างไรก็ตาม การต่อต้านอย่างสงบของชาวเยอรมัน ทำให้เศรษฐกิจและการเงินของเยอรมันยิ่งประสบความยุ่งยากมากขึ้น ทั้งนี้เพราะรัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินในการช่วยเหลือประชาชน ในขณะที่ประชาชนไม่ต้องทำงานและรัฐบาลก็ไม่มีรายได้ รัฐบาลคูโนจึงแก้ปัญหาด้วยการพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้ค่าของเงินมาร์คตกลงอย่างรวดเร็วและเกิดเป็นภาวะเงินเฟ้อ เมื่อคูโนเห็นว่ารัฐบาลของตนไม่สามารถตกลงกับฝรั่งเศสและไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1923¹⁰

Wilhelm Cuno
22. 11. 1922-3. 8. 1923

¹⁰Ploetz, *Op.cit.*, I-1.1053.

7. นายกรัฐมนตรี กุสทาบ สเตรเซมันน์ (Gustav Stresemann)

วันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1923 กุสทาบ สเตรเซมันน์ ประธานพรรคประชาชนเยอรมัน (Deutsche Volkspartei ค็อยเซ่ โพล์ค ฟาร์ไท่ DVP) ได้ชื่อว่าเป็นนักการเมืองเยอรมันที่มีความสามารถมากที่สุดคนในสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมจากหลายพรรค โดยการรวมนักการเมืองพรรคต่างๆ ที่มีความคิดเห็นกลางๆ ไม่เอียงซ้าย และไม่เอียงขวามากนัก

Gustav Stresemann
3. 8.-10. 11. 1923

เข้าด้วยกัน วันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1923 สเตรเซมันน์ประกาศยกเลิกการต่อต้านอย่างสงบ เขาให้เหตุผลว่าการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ผลนั้น ประชาชนจะต้องทำงานเพื่อให้ประเทศมีรายได้และสิ่งสำคัญที่สุดในขณะนั้นก็คือ ประชาชนจะต้องอดทน ไม่ก่อความวุ่นวาย เพื่อให้ภายในประเทศมีความสงบสุข และถ้าหากมีความจำเป็น เยอรมนีก็อาจจะต้องหาทางสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส นโยบายของสเตรเซมันน์ ที่พยายามร่อนอ่อนและพยายามคืนดีกับฝรั่งเศส สร้างความไม่พอใจให้กับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) ที่ร่วมรัฐบาลผสมอยู่ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจึงถอนตัวออกในวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1923 สเตรเซมันน์จึงจัดตั้งรัฐบาลผสมชุดใหม่ขึ้น วันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1923 รัฐมนตรีกระทรวงการคลังของเยอรมัน ฮันส์ ลูเธอร์ (Hans Luther) แก้ปัญหาเงินเฟ้อของประเทศเยอรมนี โดยการประกาศใช้เงินสกุลใหม่ เรนเต้มาร์ค (Renten Mark) ซึ่งมีเสถียรภาพมาก แทนเงินเก่า ไรเช่ มาร์ค (Reiche Mark) ทำให้สภาวะเงินเฟ้อของเยอรมันยุติลงได้ชั่วคราว¹¹ นอกจากนี้สเตรเซมันน์ ยังได้ติดต่อขอกู้เงินจากฝ่ายสัมพันธมิตรตามแผนการเดอว์ส เพื่อนำมาลงทุนภายในประเทศ ทำให้สถานะการเงินของเยอรมันเริ่มมั่นคงขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลชุดใหม่ของสเตรเซมันน์ก็อยู่ได้

¹¹หนึ่งเรนเต้มาร์ค มีค่าเท่ากับ พันล้าน ไรเช่ มาร์ค โดยการเอาที่ดิน 4 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ ป่าไม้และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นทรัพย์สินจำนองต่อธนาคารโลก Hartmann, *Op.cit.*, p.215.

ไม่นาน ทั้งนี้เพราะทหารฝรั่งเศสยังไม่ยอมถอนออกจากแคว้นไรน์และแคว้นรัวีย์ สเตรเสมันน์จึงหาทางประนีประนอมเพื่อให้ฝรั่งเศสยอมถอนทหารของตนนอกจากการยึดครองดินแดนของเยอรมันทั้งหมด แต่ประชาชนเยอรมันส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกชาตินิยม ต่างก็เกรงว่าฝรั่งเศสจะถือโอกาสยึดครองแคว้นทั้งสองนั้นไว้เป็นการปกครองของฝรั่งเศสอย่างถาวร ชาวเยอรมันในแคว้นทั้งสองจึงก่อความวุ่นวายและต่อสู้กับทหารฝรั่งเศสที่ยึดครองอยู่ เป็นเหตุให้มีคนเสียชีวิตถึง 132 คน นอกจากนี้แล้ว สเตรเสมันน์ยังได้สั่งประหารชีวิตชาวเยอรมันที่ก่อความวุ่นวายอีก 11 คน นักการเมืองจากพรรคต่างๆ ที่รวมอยู่ในคณะรัฐบาล จึงไม่พอใจ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่ สเตรเสมันน์ดำรงอยู่ถึง 2 สมัย จึงสิ้นสุดลงด้วยเวลาเพียง 100 วันเท่านั้น¹²

8. นายกรัฐมนตรี วิลเฮล์ม มาร์กซ์ (Wilhelm Marx)

วิลเฮล์ม มาร์กซ์ จากพรรคศูนย์กลาง (Ztr) ได้จัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อยขึ้นปกครองประเทศ มาร์กซ์พยายามติดต่อและรวบรวมนักการเมืองจากพรรคต่างๆ เพื่อที่จะทำให้รัฐบาลของเขามีเสียงข้างมากในสภา แต่เมื่อเขาไม่สามารถตกลงกับนักการเมืองของพรรคใดๆ ได้ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1924 แต่แล้ววันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ.

Wilhelm Marx
10. 11. 23-15. 1. 25
und 16. 5. 26-28. 6. 28

1924 มาร์กซ์ได้ร่วมกับพรรคประชาชนเยอรมัน (DVP) ของสเตรเสมันน์ และพรรคประชาธิปไตยเยอรมัน (DDP) จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้น มาร์กซ์ประกาศที่จะดำเนินนโยบายต่างๆ ตามแนวเดิมที่รัฐบาลสเตรเสมันน์ได้ทำไว้ วันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1924 รัฐสภาเยอรมันรับแผนการณต์ออร์สทั้งๆ ที่มีการต่อต้านและโจมตีจากพรรคชาตินิยมเยอรมัน (DNVP) อย่างหนัก วันรุ่งขึ้นผู้แทนของรัฐบาลเยอรมันได้ลงนามการกู้เงินตามแผนการณต์ออร์สที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ วันที่ 2

¹²Ploetz; Op.cit., p. 1032.

ตุลาคม ค.ศ. 1924 สัมพันธมิตรได้ประชุมกันที่เมืองเจนีวาหรือเจนีวา (Genf หรือ Geneva) ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เพื่อตกลงปัญหาต่างๆ ในการที่จะยึดครองดินแดนของประเทศเยอรมนี แต่ที่ประชุมไม่สามารถหาข้อยุติได้ ประชาชนและนักการเมืองชาวเยอรมันส่วนใหญ่ จึงไม่พอใจทำ ที่ของมาร์กซ์ที่พยายามโอนอ่อนผ่อนตาม และพยายามเป็นมิตรกับประเทศสัมพันธมิตร นักการเมือง จากพรรคประชาธิปไตยเยอรมัน (DDP) จึงถอนตัวออกจากคณะรัฐบาลในวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1924 รัฐบาลของมาร์กซ์จึงสิ้นสุดลง

9. นายกรัฐมนตรี ฮันส์ ลูเธอร์ (Hans Luther)

ฮันส์ ลูเธอร์ นักการเมืองอิสระไม่สังกัดพรรค การเมืองใด พยายามจัดตั้งรัฐบาลผสมจากหลายพรรคขึ้น ปกครอง ลูเธอร์พยายามสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส วันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1925 รัฐบาลของลูเธอร์ยื่น ข้อเสนอต่อรัฐบาลฝรั่งเศส ที่จะให้แคว้นไรน์เป็นเขตปลอดทหาร เมื่อพวกชาตินิยมเยอรมัน (DNVP) ทราบ เรื่อง พวกนี้ได้ทำการคัดค้านอย่างรุนแรง ลูเธอร์จึง

Hans Luther
16. 1. 1925-16. 5. 1926

ต้องยอมยกเลิกแผนการนี้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของลูเธอร์พยายามติดต่อและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับประเทศต่างๆ วันที่ 5-16 ตุลาคม ค.ศ. 1925 ประเทศต่างๆ ในยุโรปได้จัดการประชุมนานาชาติที่เมืองโรลคาร์เรน อยู่ทางเหนือของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ผู้แทนของประเทศเยอรมนีได้เข้าประชุมและร่วมลงนามในสัญญาฉบับนี้ด้วย สนธิสัญญารอลคาร์เรน เป็นสนธิสัญญาที่ประกันพรมแดนระหว่างฝรั่งเศส-เบลเยียม และเยอรมนีว่าจะไม่มีการรุกรานซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังห้ามเยอรมันบุกกรุงปารีส เชคโกสโลวาเกีย ซึ่งเท่ากับเป็นการห้ามเยอรมันในการที่จะรวมดินแดนของเยอรมันทางด้านตะวันออกของประเทศ จึงทำให้พวกชาตินิยมเยอรมันไม่พอใจสนธิสัญญานี้ วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1925 สมาชิกพรรคชาตินิยมเยอรมัน (DNVP) จึงถอนตัวออกจากรัฐบาลผสม ลูเธอร์พยายามชี้แจงให้พวกชาตินิยมเยอรมันคำนึงถึงความสงบสุขที่ยุโรปและเยอรมนี

จะได้รับ แต่เมื่อไม่เป็นผล เขาจึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ. 1925 อย่างไรก็ตาม วันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1926 ลูเธอร์ได้ตั้งรัฐบาลผสมชุดใหม่ขึ้น วันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1926 ลูเธอร์เสนอกฎหมายให้ยกเลิกธงประจำแคว้นของเมืองและแคว้นต่างๆ ที่เคยมีอยู่แต่เดิมทั่วสาธารณรัฐเยอรมัน แล้วจัดทำธงของสาธารณรัฐเยอรมันขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ชาวเยอรมันทั่วประเทศยึดมั่นอยู่กับธงชาติเพียงผืนเดียว ลูเธอร์ได้รับคำแนะนำจากประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเยอรมัน นายพล ฟอน ฮินเดนบวร์ก ว่าธงใหม่ของสาธารณรัฐเยอรมัน ควรจะเป็นธง 3 สี ดำ-ขาว-แดง (Schwarz-Weiß-Rot) ซึ่งเป็นธงประจำตระกูลของราชวงศ์โฮเฮินซอลเลิร์น (Hohenzollern) ในสมัยจักรวรรดิเยอรมัน นักการเมืองจากหลายพรรคและประชาชนเยอรมันเป็นจำนวนมากเกรงว่า การกระทำของลูเธอร์เป็นความพยายามที่จะรื้อฟื้นให้พระมหากษัตริย์ แห่งราชวงศ์โฮเฮินซอลเลิร์นกลับมาปกครองประเทศเยอรมนีใหม่อีก ประชาชนจึงต่อต้าน เมื่อลูเธอร์ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 1926¹³

10. การกลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ วิลเฮล์ม มากซ์ อีกครั้งหนึ่ง

วิลเฮล์ม มากซ์ จากพรรคศูนย์กลางซึ่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมในคณะรัฐบาลของ ฮันส์ ลูเธอร์ ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีของลูเธอร์เลย วันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1926 เยอรมนีได้รับการพิจารณาให้เป็นสมาชิกถาวรขององค์การสันนิบาตชาติ ทหารของสัมพันธมิตรจึงถอนตัวออกจากประเทศเยอรมนี โดยมอบให้สันนิบาตชาติทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการระดมกำลังรบและอาวุธของประเทศเยอรมนีแทน วันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1926 ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของเยอรมัน นายพล ฮันส์ ฟอน ซีคท์ (Hans von Seeckt) ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากสมาชิกของพรรคสังคมนิยมเยอรมัน (SPD) และสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมัน (KPD) ได้ก่อความวุ่นวายทำร้ายและทำลายทรัพย์สิน

¹³Ploetz: *ibid.*, p. 1035.

ของพวกขุนนาง วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1926 ฟิลลิปป์ ชัยเคมันน์ ประธานพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ได้กล่าวโจมตีรัฐบาลในรัฐสภาเสียดสีท่าทีของสันนิบาตชาติ และกล่าวโจมตีนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงและความสงบสุขของประเทศอย่างรุนแรง วันรุ่งขึ้นสมาชิกพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจึงถอนตัวออกจากรัฐบาลผสม วันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 1927 มากซ์ จึงจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ โดยมีพรรคชาตินิยมเยอรมัน (DNVP) เข้าร่วมด้วย ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1927 รัฐบาลเยอรมันได้ติดต่อและลงนามในสัญญาการค้าร่วมกับฝรั่งเศส ทำให้พวกชาตินิยมในเยอรมันไม่พอใจรัฐบาลของมากซ์เป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1927 ประเทศเยอรมนีได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การศาลโลก ต้นเดือนมกราคม ค.ศ. 1928 รัฐบาลของมากซ์ได้รื้อฟื้นโครงการยกเลิกรัฐธรรมนูญของแคว้นต่างๆ เพื่อให้สาธารณรัฐเยอรมันมีรัฐธรรมนูญฉบับเดียว ซึ่งเป็นการสานต่องานในสมัยรัฐบาลของอูเชอร์ ที่จะให้มีชาติและรัฐธรรมนูญฉบับเดียว ทำให้เกิดการเมืองจากหลายพรรคและประชาชนเป็นจำนวนมากไม่พอใจ วันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1928 มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภากันใหม่ นักการเมืองจากพรรครวมรัฐบาลเสียดคะแนนเสียงลงเอยมาก พรรคฝ่ายค้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรคเอียงซ้ายต่างก็ได้คะแนนเพิ่มมากขึ้น ล่าพังพรรคสังคมนิยมเยอรมัน (SPD) กับพรรคคอมมิวนิสต์เยอรมัน (KPD) รวมกันเพียงสองพรรค ได้คะแนนถึง 42 เปอร์เซ็นต์ เมื่อมากซ์เห็นว่า ไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลที่มั่นคงต่อไปได้ มากซ์จึงลาออกจากตำแหน่ง¹⁴

11. สถานการณ์ในเยอรมนีในสมัยรัฐบาล แฮร์มันน์ มิลเลอร์ ครั้งที่ 2

เมื่อพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) ได้คะแนนเสียงมากที่สุด แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ แฮร์มันน์ มิลเลอร์ ประธานพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยคนใหม่ จึงเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง มิลเลอร์รวบรวมนักการเมืองจากพรรคฝ่ายซ้ายแทบทั้งหมดได้ถึง 299 เสียงจากจำนวน 491 เสียงในสภา คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลของมิลเลอร์ชุดนี้ จึงประกอบ

¹⁴Ploetz: *Ibid.* p. 1057.

ด้วยนักการเมืองจากพรรคฝ่ายซ้ายแทบทั้งหมด มีนักการเมืองจากพรรคฝ่ายขวาและพรรคที่เดิน
ทางสายกลางเพียงสองสามคนเท่านั้น สเตรเสมันน์จากพรรคประชาชนเยอรมัน (DVP) ซึ่งเป็น
พรรคที่เดินทางสายกลาง ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศในรัฐบาลชุดนี้ด้วย
อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของมีลเลอร์ชุดนี้มีความมั่นคงพอสมควรและอยู่ได้นานถึง 636 วัน นับว่าเป็น
รัฐบาลที่มีอายุยืนที่สุดของสาธารณรัฐเยอรมัน คณะรัฐบาลของมีลเลอร์พยายามแก้ปัญหาทางด้าน
เศรษฐกิจของประเทศอย่างรีบด่วน ทั้งนี้เพราะโครงการพัฒนาการลงทุนภายในประเทศตาม
แผนการมาร์ชวัลด์ จะหมดอายุในปลาย ค.ศ. 1928 ภาวะการเงินและเศรษฐกิจของเยอรมันเข้มแข็ง
ขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีนักธุรกิจหลายประเทศได้มาลงทุนในประเทศเยอรมนีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักธุรกิจจากสหรัฐอเมริกา อุตสาหกรรมในประเทศเยอรมนีจึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว
ประชาชนเยอรมันมีงานทำและประเทศเยอรมนีพอจะมีเงินจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามได้บ้าง¹⁵
ถึงแม้ว่านโยบายต่างประเทศของสเตรเสมันน์จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศลง
ได้มากแล้ว แต่การเมืองภายในประเทศก็ยังไม่สงบเรียบร้อยนัก ในต้นปี 1928 สถานการณ์
ภายในประเทศเยอรมนีกลับยุ่งยากขึ้นมาอีก ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเยอรมันไม่สามารถจ่ายค่า
ปฏิกรรมสงครามเป็นเงินสดรายปีที่กำหนดไว้ในแผนการมาร์ชวัลด์ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1928
สเตรเสมันน์ได้ขอความช่วยเหลือจากนานาชาติ ตามแผนการของ โอเวน ดี ยังก์ (Oven D.
Jung) ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการแก้ปัญหาการขาดหนี้สินและปัญหาเกี่ยวกับค่าปฏิกรรมสงคราม
เยอรมันต้องการที่จะลดจำนวนหนี้สินรายปีที่กำหนดไว้ในแผนการมาร์ชวัลด์ ในขณะที่ฝรั่งเศสต้องการ
การเงินชำระหนี้โดยด่วน ส่วนอังกฤษไม่ยอมรับการชำระหนี้สินสงครามด้วยสินค้าสำเร็จรูป ทั้งนี้
เพราะอุตสาหกรรมของเยอรมันเป็นคู่แข่งสำคัญต่ออุตสาหกรรมของอังกฤษ อังกฤษจึงหาทาง
กีดกันสินค้าของเยอรมัน เมื่อประเทศเยอรมนีสามารถผลิตสินค้าเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถ
หาตลาดระบายสินค้าได้ อุตสาหกรรมในประเทศเยอรมนีจึงต้องปิดตัวเอง ในปลาย ค.ศ.

¹⁵Goldstone, Robert The Life and Death of Nazi Germany,

Morrison and Gibb Limited. London and Edingburgh 1968. p.61.

1928 มีคนว่างงานมากกว่า 2 ล้านคน ในประเทศเยอรมนี¹⁶ วันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ.
1929 พวกคอมมิวนิสต์ในกรุงเบอร์ลินได้ก่อความวุ่นวาย ทำให้มีคนเสียชีวิต แต่รัฐบาลก็
สามารถรักษาความสงบไว้ วันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1929 สเตรเซมันน์รัฐมนตรีต่างประเทศของ
เยอรมนี ซึ่งสุขภาพไม่สมบูรณ์เพราะได้ตรากตรำทำงานหนักเป็นเวลาหลายปี ได้ถึงแก่กรรม หลัง
จากนี้เพียง 2 สัปดาห์ วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1929 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก วันที่ 29
ตุลาคม ธนาคารในนิวยอร์ก (New York) ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศภาวะฉุกเฉิน
ธนาคารในเยอรมนีต้องปิดกิจการทั้งหมด ภาวะเศรษฐกิจและการเงินในประเทศเยอรมนีจึงปั่นป่วน
หนักโรงงานต่างๆ ต้องปิดตัวลง มีคนว่างงานทั่วประเทศมากกว่า 4 ล้านคน¹⁷ ในที่สุดแม้
แต่ร้านขายของเล็กๆ ก็ยังต้องปิดตัวเป็นจำนวนมาก ลัทธิชาตินิยมและลัทธิคอมมิวนิสต์ จึง
ขยายตัวและเพิ่มจำนวนสมาชิกอย่างรวดเร็ว มิลเลอร์เห็นว่าไม่สามารถแก้สถานการณ์ได้ เขาจึง
ลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 27 มีนาคม ค.ศ. 1930

¹⁶Ploetz, Op.cit., p. 1058.

¹⁷Goldstone, Op.cit., p 64.

12. นายกรัฐมนตรี ไฮน์ริช บรินนิง (Heinrich Brüning)

ไฮน์ริช บรินนิง จากพรรคศูนย์กลาง ได้จัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อย แล้วประกาศภาวะฉุกเฉิน (กฏอัยการศึก) โดยอ้างว่าเพื่อประกันความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ แต่เขาก็ไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของประเทศได้ เขาจึงประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ. 1930 ซึ่งปรากฏว่าพรรคการเมืองฝ่ายขวา ต่างก็เสียคะแนนนิยมลงไปอีก มีเพียงพรรคนาซี (Nazi)

Heinrich Brüning
30. 3. 1930-1. 6. 1932

พรรคเดียวที่เป็นพรรคชาตินิยมจัด (ขวาจัด) ได้คะแนนเสียงเพิ่มขึ้นมาก จาก 12 เสียง เป็น 107 เสียง¹⁸ เมื่อ布林นิงเห็นว่ารัฐบาลของเขาไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 7 ตุลาคม ค.ศ. 1930 อย่างไรก็ตาม เมื่อ布林นิงได้รับการสนับสนุนจากพวกนายทหารและได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดี นายพล เพาล์ ฟอน ฮินเดนบวร์ก (Paul von Hindenburg) เขาจึงรวบรวมนักการเมืองจากพรรคฝ่ายขวา (แต่ไม่ยอมให้พรรคนาซีเข้าร่วม) จัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้น ซึ่งก็ยังเป็นรัฐบาลเสียงข้างน้อยอีก วันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1930 บรินนิงประกาศใช้กฏอัยการศึกอีก โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันความยุ่งยากที่อาจจะเกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ พร้อมกันนี้เขาประกาศเก็บภาษีเพิ่ม เพื่อนำเงินไปช่วยสวัสดิการแก่กรรมกรและคนว่างงาน ประกาศลดเงินเดือนข้าราชการ เพื่อประหยัดเงินงบประมาณแผ่นดิน การกระทำของ布林นิงสร้างความยุ่งยาก และความไม่พอใจให้กับข้าราชการและประชาชนเป็นจำนวนมาก ในต้น ค.ศ. 1931 บรินนิงประกาศลดราคาสินค้าที่จำเป็นต่อ

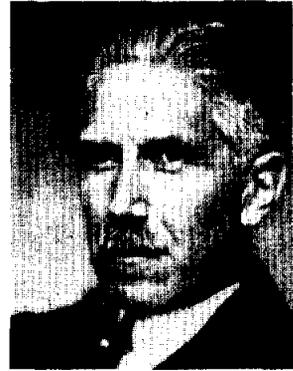
¹⁸Ploetz, *Op. cit.*, p. 1058.

การครองชีพ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1931 สมาชิกพรรคนาซีและพรรคชาตินิยมเยอรมันได้เดิน
ขบวนประท้วงการกระทำของบรินนิง หลังจากนั้นก็มี การเดินขบวนจากประชาชนและจากสมาชิก
ของพรรคการเมืองต่างๆ แทบทุกวัน วันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1931 บรินนิงประกาศแผนการ
"รวมการค้าและการเก็บภาษีร่วมระหว่างเยอรมนี-ออสเตรีย" แต่ได้รับการคัดค้านจากฝรั่งเศส
และประเทศสัมพันธมิตรอีกหลายประเทศ ทั้งนี้เพราะฝ่ายสัมพันธมิตรเกรงว่าจะเป็นวิธีที่เยอรมนี
และออสเตรียรวมประเทศทั้งสองเข้าด้วยกัน ซึ่งผิดต่อสนธิสัญญาแวร์ซาย บรินนิงจึงต้องประกาศ
ยกเลิกแผนการของตน ทำให้พวกชาตินิยมรอยเฉพาอย่างยิ่งพวกนาซีไม่พอใจ พวกนี้จึงก่อ
ความวุ่นวายตลอดเวลา วันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1931 สมาชิกของพรรคชาตินิยมและพวกหัวรุนแรง
ต่างก็จัดการชุมนุมและเสริมสร้างกองกำลังติดอาวุธของพรรค ในเวลาต่อมาสมาชิกของพรรค
อื่นๆ จึงเอาเยี่ยงอย่างโดยเพิ่มกำลังติดอาวุธของตนบ้าง วันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1931 บรินนิง
ประกาศควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ แต่สถานการณ์ภายในประเทศก็ยังไม่ดีขึ้น มี
คนว่างงานเกือบ 6 ล้านคน¹⁹ สมาชิกของพรรคการเมืองต่างๆ ได้ก่อความวุ่นวาย ท้าร้ายซึ่ง
กันและกัน ทำให้เสียหายทั้งทางด้านทรัพย์สินและชีวิตประชาชน วันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1932
นายพล วิลเฮล์ม เกรอเนอร์ (Wilhelm Groener) รัฐมนตรีกลาโหมจึงขอให้บรินนิงประกาศ
ให้พรรคการเมืองต่างๆ ยกเลิกกองกำลังติดอาวุธของพรรคทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้ผล เมื่อบรินนิง
ถูกบีบบังคับจากพวกทหารจำนวนมากขึ้นๆ เขาจึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ.
1932

¹⁹Ploetz : ibid., p. 1059.

13. นายกรัฐมนตรี ฟรานซ์ ฟอน ปาเปน (Franz von Papen)

วันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1932 ฟรานซ์ ฟอน ปาเปน จากพรรคศูนย์กลาง (Ztr) ได้เข้ารับตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ฟอน ปาเปนมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกับ ประธานาธิบดี ฟอน ฮินเดนบวร์ก เป็นอย่างมาก เขา เป็นผู้นิยมระบบขุนนางและยังต้องการรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณีเก่าๆ คณะรัฐมนตรีของปาเปน จึงประกอบด้วยพวกขุนนางและพวกอนุรักษนิยม ประชาชน

Franz von Papen
3. 6.-3. 12. 1932

ขนานนามรัฐบาลของปาเปนว่าคณะรัฐมนตรีบารอน (Kabinet de Barone) ซึ่งเป็นรัฐบาล เสี่ยงข้างน้อย ฟาเปนจึงไม่สามารถบริหารประเทศได้ วันที่ 4 มิถุนายน ฟาเปนประกาศยุบสภา แล้วให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1932 พรรคนาซีกลายเป็นพรรคที่มีคะแนน เสี่ยงมากที่สุด แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้ เมื่อฟาเปนได้รับความยุ่งยากจาก การต่อต้านของพรรคนาซีและพรรคคอมมิวนิสต์ ฟาเปนจึงลาออกในวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1932

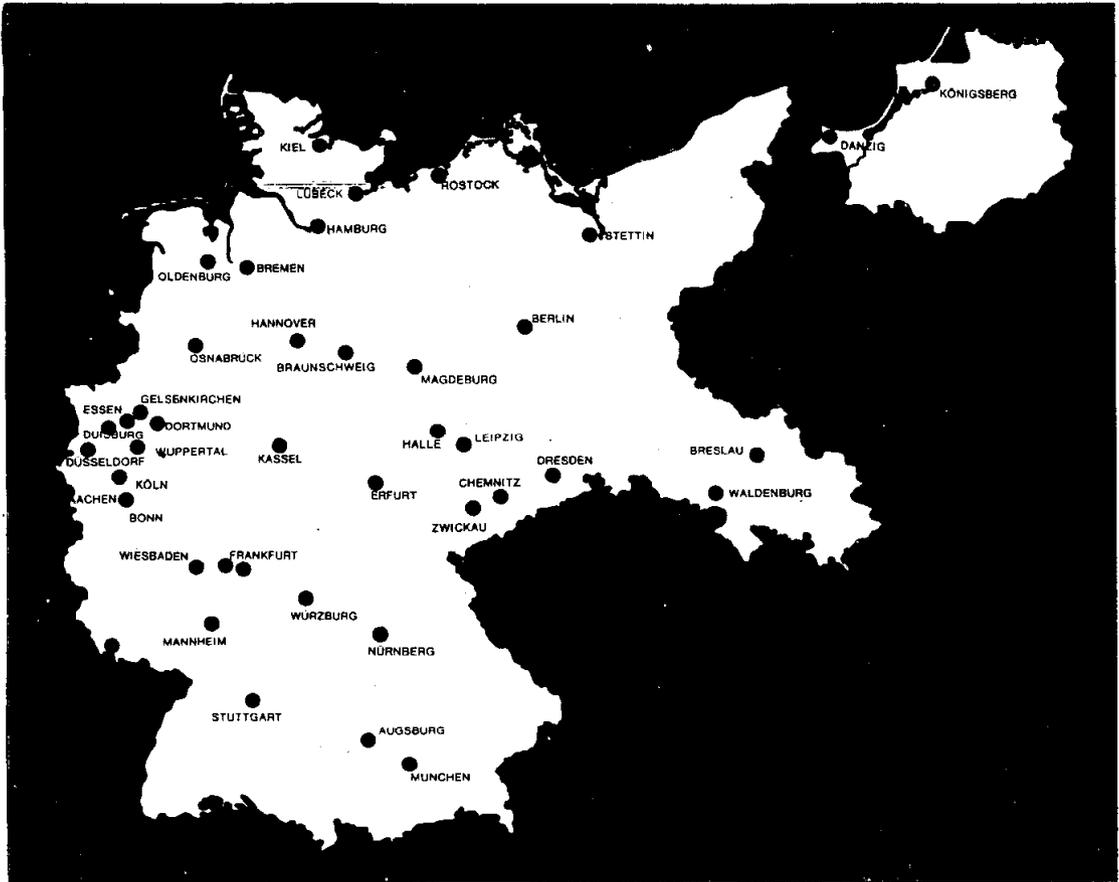
14. นายกรัฐมนตรี ควร์ท ฟอน ชไลเชอร์ (Kurt von Schleicher)

ควร์ท ฟอน ชไลเชอร์ นายทหารนอกราชการ ไม่สังกัดพรรคใด ได้ร่วมมือกับสหภาพกรรมกรจัดตั้งรัฐบาล ในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1932 ก่อนหน้านั้น ชไลเชอร์ ได้ติดต่อและทาบทาม นายเกรกอร์ สตราสเซอร์ (Gregor Strasser) เลขาธิการพรรคนาซี ให้แยกตัว ออกจากพรรคนาซี เพื่อมาร่วมจัดตั้งรัฐบาลใหม่กับเขาซึ่ง สตราสเซอร์ก็รับคำ แต่เมื่อฮิตเลอร์และพรรคพวกได้เกลี้ย กล่อมและขอให้อีตลอร์และพรรคพวกได้เปลี่ยน

Kurt von Schleicher
3. 12. 1932-30. 1. 1933

สตาร์สเซอร์ จึงเปลี่ยนใจ ชาลเซอร์ จึงร่วมมือกับสหภาพกรรมกรจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้น แต่เมื่อ ชาลเซอร์ไม่สามารถทำงานให้กับพวกกรรมกรตามที่เขาสัญญาไว้ สหภาพกรรมกรจึงไม่สนับสนุน เขาต่อไป ชาลเซอร์จึงลาออกในวันที่ 28 มกราคม ค.ศ. 1933 ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) ประธานพรรคนาซีจึงได้โอกาสจัดตั้งรัฐบาลในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1933

1933 Durch den Versailler Vertrag hatte Deutschland im Osten das Memelgebiet, Posen-Westpreußen, Oberschlesien und das Hultschiner Ländchen verloren, ■ im Norden Nordschleswig, im Westen Eupen-Malmedy und Elsaß-Lothringen.

3 ชีวิตประวัติและผลงานของ กุสทาบ สเตรเซมันน์ (Gustav Stresemann)

1. ประวัติช่วงต้นของ กุสทาบ สเตรเซมันน์

กุสทาบ สเตรเซมันน์ เกิดเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1879 ที่เมืองแบร์ลิน ประเทศเยอรมนี บิดาของสเตรเซมันน์ เป็นเจ้าของโรงแรมเล็กๆ ในกรุงแบร์ลิน สเตรเซมันน์ มีพี่ชาย-หญิงหลายคน เขาเป็นคนสุดท้องและเป็นคนเดียวที่ได้รับการศึกษาชั้นสูง เข้าศึกษา ศึกษารรณคดีและประวัติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยแบร์ลิน แล้วย้ายไปศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยไลป์ซิก (Leipzig) ได้รับปริญญาเอกใน ค.ศ. 1902 ใน ค.ศ. 1891 ระหว่างที่ศึกษาอยู่นั้น สเตรเซมันน์ออกทำงานหาประสบการณ์ โดยการเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการของบริษัทผลิตช็อคโกแลต (German Chocolatemaker Union) ในเมืองเดรสเดน (Dresden) เมื่อจบการศึกษาแล้ว สเตรเซมันน์ได้สมัครเป็นสมาชิกสมาคมการค้าหลายแห่ง ใน ค.ศ. 1902-1911 ได้รับเชิญให้เป็นที่ปรึกษาของบริษัทสหภาพสิ่งพิมพ์แห่งแคว้นแซกซอน (Saxon Industrialists Union) ใน ค.ศ. 1903 สเตรเซมันน์ก็ได้แต่งงานกับบุตรสาวเจ้าของบริษัทและต่อมามีบุตรกับนางเพียง 2 คน เป็นชายทั้งคู่ ใน ค.ศ. 1903 นี้ สเตรเซมันน์ได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองชาติเสรีนิยม (National Liberal Party) ซึ่งมีนโยบายชาตินิยมเอียงขวา ค.ศ. 1906-1912 เข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะผู้บริหารของสมาคมสิ่งพิมพ์แห่งแคว้นแซกซอน พร้อมกันนั้นก็เป็นที่ปรึกษาแห่งแคว้นเดรสเดนด้วย ค.ศ. 1907-1912 ได้เป็นผู้แทนราษฎรแห่งเมืองอันนาแบร์ก (Annaberg) ค.ศ. 1911 เป็นสมาชิกสมาคมการค้าภาคเหนือ (สหภาพการค้า) ในปีนี้เองสเตรเซมันน์เข้าดำรงตำแหน่งประธานบริษัท สมาคมสิ่งพิมพ์แห่งแคว้นแซกซอน ซึ่งเป็นบริษัทของเขาเอง ตลอดระยะเวลาที่สเตรเซมันน์เป็นผู้แทนแคว้นและผู้แทนราษฎร เขาพยายามหาทางช่วยเหลือเพื่อยกฐานะและความเป็นอยู่ของชนชั้นกลางในเยอรมนีให้ดีขึ้น แต่ก็ต้องผิดหวังจากแรงกดดันของชนชั้นสูงและผู้บริหารประเทศ ใน ค.ศ. 1913 เขาจึงเดินทางไปศึกษาและดูงานในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี ค.ศ. 1914-1918 เป็นผู้แทนราษฎรแห่งเมืองเอาริช (Aurich) ค.ศ. 1914-1923 เป็นสมาชิกสมาคมพ่อค้าเยอรมัน-อเมริกัน

(German-American) ค.ศ. 1915-1923 เป็นประธานบริษัทสหภาพอุตสาหกรรมผลิตชาแห่งเยอรมัน (German Tea Industry's Union) เนื่องจากสเตรเซมันน์เป็นผู้มีความสามารถเฉพาะตัวมาก และยังเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความชำนาญในการบริหารและการติดต่อธุรกิจต่างๆ จากภาคเอกชนและรัฐบาล จากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ทำให้สเตรเซมันน์ได้รับการเชื่อถือจากผู้บริหารธุรกิจของสถาบันต่างๆ ในฐานะนักบริหารที่ชาญฉลาด มีความเชื่อมั่นตนเองอย่างสูงและเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในวงการธุรกิจชั้นนำของโลก ความสำเร็จนี้ทำให้สเตรเซมันน์ก้าวเข้าสู่การเมืองเต็มตัวและกลายเป็นนักการเมืองที่มีความสามารถมากที่สุดคนสมัยสาธารณรัฐเยอรมัน ในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1917 เมื่อประธานพรรคชาติเสรีนิยม นายแอนส์ บาสเซอร์มันน์ (Ernst Bassermann) ถึงแก่กรรม สเตรเซมันน์ได้รับเกียรติให้เป็นประธานพรรค ค.ศ. 1918 สเตรเซมันน์ลาออกจากพรรคชาตินิยม เขารวบรวมพรรคพวกจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ชื่อว่า พรรคประชาชนเยอรมัน (Deutsche Volkspartei ด้อยเซ็พล์คส์พาร์ไท DVP) ค.ศ. 1919-1923 เป็นโฆษกของพวกฝ่ายค้านในสภา วันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1923 เป็นนายกรัฐมนตรี ในระยะแรกๆ ของชีวิตนักการเมือง สเตรเซมันน์มีอุดมการณ์แบบพวกชาตินิยมหัวรุนแรง แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในวงการเมืองนานๆ เข้า เขาค่อยๆ เปลี่ยนความคิดเป็นแบบเสรีนิยมมากขึ้น ในที่สุด สเตรเซมันน์ก็กลายเป็นผู้บุกเบิกความคิดที่จะสถาปนาประชาคมยุโรปให้หลุดพ้นจากเรื่องชาตินิยม

2. รัฐบาลชุดที่ 1 ของสเตรเซมันน์

วันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1923 สเตรเซมันน์เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศ คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลของสเตรเซมันน์ประกอบด้วย นักการเมืองจาก

¹พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) เอ็งช้าย พรรคประชาชนเยอรมัน (DVP) ซึ่งเป็นพรรคของสเตรเซมันน์ เอ็งชวา พรรคศูนย์กลาง (Ztr) เอ็งชวา และพรรคประชาธิปไตย (DDP) เอ็งช้าย Ploetz, *Op.cit.*, p.1053.

หลายพรรค ซึ่งมีทั้งพรรคฝ่ายซ้ายและพรรคฝ่ายขวา¹ ในขณะที่พรรคฝ่ายซ้ายมีพรรคชาตินิยมเยอรมัน (DNP) เที่ยงขวากว่าพรรคของสตรีเตสมันน์ พรรคชาตินิยมมาในขณะนั้นเป็นพรรคขวาสุด ทั้งนี้เพราะพรรคชาติสังคมนิยม (Nazi) ยังไม่มีบทบาทในสภา พรรคฝ่ายซ้ายอีกพรรคหนึ่งคือพรรคคอมมิวนิสต์ (KPD) ซึ่งเป็นพรรคซ้ายสุด นับว่าเป็นพรรคฝ่ายซ้ายที่ค่อนข้างแปลก เพราะพรรคซ้ายสุดและพรรคขวาสุดสามารถรวมตัวกันกับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม เสียงสนับสนุนของรัฐบาลในสภามีถึง 240 ต่อ 76 เสียง นับว่าเป็นรัฐบาลที่มีเสียงข้างมาก ด้วยความสามารถและความเป็นรัฐบุรุษ สตรีเตสมันน์พยายามแก้ไขเหตุการณ์ยุ่งยากภายในประเทศให้เข้าสู่สภาพปกติพร้อมกันนี้ก็พยายามสร้างสัมพันธภาพกับประเทศต่างๆ ชาติที่ยิ่งขึ้น เขาเชื่อมั่นว่าถ้าเยอรมันสามารถมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศสได้ ยุโรปก็จะมีสันติสุข แต่การที่เยอรมันจะคืนดีและมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศสนั้น คงจะทำได้ไม่ง่ายนัก ทั้งนี้เพราะเยอรมันและฝรั่งเศส เป็นศัตรูกันมานานหลายร้อยปี (ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 9) มีเรื่องบาดหมางกันทั้งทางด้านการเมืองและขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย ฉะนั้นการที่เขาจะคืนดีกับฝรั่งเศส จะต้องได้รับการต่อต้านจากชาวเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพวกชาตินิยมทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม เขาสามารถแก้ไขปัญหาทางด้านต่างประเทศได้ด้วยการขอร้องให้อังกฤษและอเมริกาช่วย เป็นสื่อสัมพันธ์ให้ จึงทำให้ฝรั่งเศสและเยอรมนีเริ่มมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ส่วนปัญหาภายในประเทศ สตรีเตสมันน์ใช้วิธีแก้ปัญหาดังกล่าว ด้วยการประกาศหยุดการศึกษา วันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1923 สตรีเตสมันน์ประกาศหยุดเลิก การต่อต้านอย่างสงบ (Passiv Widerstand พาสซีฟ วิเตอร์สตันด์ = การขัดขวางโดยไม่ต่อสู้) ขอร้องให้ประชาชนกลับเข้าทำงานตามปกติ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศเยอรมนีดีขึ้น พร้อมกันนี้สตรีเตสมันน์ประกาศว่า ยุโรปจะมีสันติสุขได้ ก็ต่อเมื่อฝรั่งเศสและเยอรมนีมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ฉะนั้นเขาจึงเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่เยอรมันควรจะคืนดีกับฝรั่งเศส² การประกาศของสตรีเตสมันน์สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนและนักการเมืองเยอรมันที่เป็นพวกชาตินิยมจัดเป็นอย่างมาก วันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1923 สมาชิกพรรคสังคมนิยม

²Goldstone. *Op.cit.*, p.51.

ประชาธิปไตย (SPD) ได้ถอนตัวออกจากรัฐบาลผสม รัฐบาลชุดที่ 1 ของสตรีเตมมันน์จึงสิ้นสุดลง

3. รัฐบาลชุดที่ 2 ของสตรีเตมมันน์

วันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1923 สตรีเตมมันน์ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมจากหลายพรรคขึ้นมาใหม่ สตรีเตมมันน์เห็นว่า เยอรมันยังไม่มีเงินจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม ทั้งนี้เพราะเยอรมันยังไม่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้ เนื่องจากขาดเงินทุน สตรีเตมมันน์จึงติดต่อกับสแตนลีย์ บอดวิน (นายกรัฐมนตรีของอังกฤษ) เพื่อขอกู้เงินจากอังกฤษมาลงทุนในประเทศเยอรมนี วันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 1923 สแตนลีย์ บอดวิน ได้ติดต่อและขอร้องให้อเมริกาช่วยเหลือเยอรมนี อเมริกาจึงส่งคณะกรรมการ ซึ่งมี ชาร์ล ดอว์ส (Charles Dawes) ผู้เชี่ยวชาญทางการเงินและการคลังของอเมริกาเป็นประธาน มาพิจารณาและดำเนินการช่วยเหลือเยอรมนีอย่างเร่งด่วน³ วันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1923 รัฐมนตรีการคลังของเยอรมัน ฮันส์ ลูเธอร์ (Hans Luther) ประกาศใช้เงินสกุลใหม่คือ เรนเต มาร์ค (Renten Mark) ซึ่งมีเสถียรภาพมาก แทนเงินเก่าไรเช มาร์ค (Reiche Mark) ทำให้ภาวะเงินเฟ้อของเยอรมันขณะนั้นยุติลงไปได้ชั่วคราว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพวกเขาตีพิมพ์ไม่พออาจบรรยายต่างประเทศของสตรีเตมมันน์ ที่พยายามมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส ทั้งๆ ที่ฝรั่งเศสสนับสนุนให้ประชาชนแถบลุ่มแม่น้ำไรน์แยกตัวออกจากสาธารณรัฐเยอรมัน เพื่อจัดตั้งสาธารณรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ขึ้น (Reinische Republik) แต่ประชาชนในลุ่มแม่น้ำไรน์ทำการต่อต้านแผนการนี้ อีกทั้งอังกฤษก็ได้คัดค้านด้วย ความพยายามของสตรีเตมมันน์ที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส ทั้งๆ ที่ฝรั่งเศสยังคงแสดงท่าทีไม่เป็นมิตรต่อเยอรมนี ทำให้ประชาชนของเยอรมันไม่พอใจ ชาวเยอรมันจึงเริ่มเสื่อมความนิยมเริ่มก่อความวุ่นวายและทำการต่อต้านการปกครองของรัฐบาล สตรีเตมมันน์จึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923

³Ploetz, *Op.cit.*, p.1033.

4. ความวุ่นวายในแคว้นบาเยิร์น (Bayern) หรือ บาวาเรีย (Bavaria)

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1923 เมื่อชาวเมืองมิวนิค หรือมิวนิก เมืองหลวงของแคว้นบาเยิร์น ทราบว่ารัฐบาลของสเตรเซมันน์ตกลงที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส ชาวเยอรมันในแคว้นบาเยิร์นจึงไม่พอใจ และคิดที่จะแยกแคว้นบาเยิร์นออกจากสาธารณรัฐเยอรมัน ชาวบาเยิร์นสนับสนุนให้นายกเทศมนตรีของแคว้นชื่อ กุสทาวฟ ฟอน คาร์ (Gustav von Kahr) เป็นผู้นำในการดำเนินการนี้ ฟอน คาร์ ได้ร่วมมือกับนายตำรวจแห่งแคว้นชื่อ ฮันส์ ฟอน ไชเซอร์ (Hans von Seisser) และผู้บัญชาการทหารแห่งแคว้น นายพล ออตโต ฟอน โลสโซว (Otto von Lossow) วางแผนการที่จะแยกการปกครองเป็นแคว้นอิสระ กลางเดือนตุลาคม ค.ศ. 1923 รัฐบาลสาธารณรัฐเยอรมัน ภายใต้การปกครองของสเตรเซมันน์ ได้ส่งคำเตือนให้รัฐบาลแห่งแคว้นบาเยิร์นยุติการเคลื่อนไหวและยุติแผนการต่าง ๆ มิฉะนั้นจะส่งทหารมาปราบ แต่คณะก่อการของแคว้นบาเยิร์นไม่ยอมปฏิบัติตาม⁴ ทั้งนี้เพราะขณะนั้นประชาชนในแคว้นต่างๆของสาธารณรัฐเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแคว้นซัคเซิน (Sachsen) และแคว้นทีริงเกิน (Thüringen) พวกนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์และพวกกรรมกรได้ก่อความวุ่นวายขึ้น สเตรเซมันน์ได้ส่งทหารเข้าทำการปราบอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ในแคว้นทั้งสองจึงสงบลง⁵ อย่างไรก็ตาม วันที่ 8 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923 ฟอน คาร์ และพรรคพวกได้เรียกประชุมข้าราชการและนักธุรกิจของแคว้น ณ ห้องประชุมของร้านเบียร์ ชื่อ เบียร์เกอร์เบราเอเคลเลอร์ (Bürgerbrauekeller) เพื่อประณามและต่อต้านการกระทำรุนแรงของรัฐบาล สเตรเซมันน์ ขณะที่การประชุมของ ฟอน คาร์ และพรรคพวกกำลังดำเนินอยู่นั้น ฮิตเลอร์และสมาชิกของพรรคนาซีได้บุกเข้า จับฟอน คาร์ และพวกของเขา ฮิตเลอร์ได้ขู่ ฟอน คาร์ และพรรคพวก แล้วเกลี้ยกล่อมให้ร่วมมือกับพวกนาซี ในการกระทำรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองของสาธารณรัฐเยอรมัน ฟอน คาร์ และพรรคพวก เห็นว่าพวกตนตกอยู่ภายใต้

⁴Goldstone, *Op.cit.*, p. 52.

⁵Ploetz, *Op.cit.*, p.1054.

การควบคุมของพรรคนาซี ฟอน คาร์ลิ่งยอมตกลงที่จะร่วมมือด้วย⁶ ประมาณ 11 นาฬิกาของวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923 ฮิตเลอร์และนายพล ลูเตนดอร์ฟ ำต้นพวกนาซีเดินขบวนไปยังที่ทำการของเทศบาลแห่งแคว้น ทหารและตำรวจได้ระดมยิงและเข้าทำการปราบพวกเดินขบวน ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้น พวกนาซีเสียชีวิต 16 คน ตำรวจเสียชีวิต 3 คน และมีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บอีกเป็นจำนวนมาก⁷ วันรุ่งขึ้น ฮิตเลอร์ซึ่งได้รับบาดเจ็บ ก็ถูกจับและถูกควบคุมตัว เหตุการณ์ครั้งนั้น ทำให้ประชาชนเยอรมันเลื่อมใสความนิยมในคณะรัฐบาลของสตรีสมันน์อย่างมาก สตรีสมันน์จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923

5. แผนการดีดอร์ส (Dawes' Plan)

วิลเฮล์ม มากซ์ (Wilhelm Marx) จากพรรคศูนย์กลาง (Ztr) ได้จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ มากซ์ได้เชิญสตรีสมันน์ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ และประกาศที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศตามแนวเดิมของสตรีสมันน์ ฉะนั้นสตรีสมันน์จึงมีโอกาสร่วมงานทางด้านต่างประเทศของเขาต่อไป วันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1923 นายพล ชาร์ล จี ดอร์ส (Charles G. Dawes) ประธานคณะกรรมการที่มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับหนี้สินสงครามของเยอรมนีได้พิจารณาเห็นว่า เยอรมนีเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ถ้าหากเยอรมนีได้รับเงินช่วยเหลือ เพื่อนำมาลงทุนภายในประเทศ เยอรมนีก็จะสามารถชำระหนี้สงครามได้ คณะกรรมการธิการของดอร์ส ได้เสนอหลักการและเงื่อนไข และวิธีการที่เยอรมนีจะต้องผ่อนจ่ายเป็นรายปีต่อที่ประชุมว่า เยอรมันจะต้องชำระหนี้เป็นเงินหนึ่งพันล้านมาร์คทองคำต่อปี และจะต้องจ่ายเพิ่มเป็นสองพันล้านมาร์คในปีต่อไป⁸ วันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1924 คณะกรรมการชุดนี้ได้ประชุมกันที่กรุงลอนดอน และตกลงที่จะให้โครงการนี้บรรลุผล

⁶Goldstone; Op.cit., p.53.

⁷Ibid., p. 56

⁸Ploetz; Op.cit., p.1034.

สำเร็จงานเร็ววัน วันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1924 คณะผู้แทนของเยอรมนีซึ่งมีนายกรัฐมนตรี วิลเฮล์ม มากซ์ รัฐมนตรีต่างประเทศ สเตเรสมันน์และรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ฮันส์ ลูเชอร์ ๗ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมด้วย ในระหว่างที่ผู้แทนของเยอรมันกำลังประชุมอยู่ที่กรุงลอนดอน วันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1924 ผู้แทนราษฎรในรัฐสภาเยอรมัน ได้ยอมรับแผนการณัควอร์ส ด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ทั้ๆ ที่ได้รับการคัดค้านจากผู้แทนของพรรคชาตินิยมเยอรมัน (DNP) อย่างหนัก วันที่ 30 สิงหาคม ค.ศ. 1924 ผู้แทนของเยอรมนีได้ลงนามในสนธิสัญญาแผนการณัควอร์ส ที่กรุงลอนดอน⁹

6. ประธานาธิบดีคนที่ 2 แห่งสาธารณรัฐเยอรมัน

ตามข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ ฝรั่งเศสจะต้องถอนทหารออกจากเมืองเคิลน์ (Köln) หรือโคโลญ (Colonge) ในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1925 แต่ฝรั่งเศสไม่ยอมปฏิบัติ ตามสัญญา รัฐบาลเยอรมันจึงทำการประท้วง แต่ก็ไม่มีเป็นผล สเตเรสมันน์จึงหาทางที่จะให้ ฝรั่งเศสถอนทหารออก โดยการเสนอให้แคว้นไรน์เป็นเขตปลอดทหาร วันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1925 สเตเรสมันน์ได้ยื่นข้อเสนอนี้ต่อรัฐบาลฝรั่งเศส พวกชาตินิยมของเยอรมันจึงไม่พอใจ ได้เรียกร้องให้รัฐบาลนำเรื่องนี้เข้าสู่สภา ทั้งนี้เพราะพวกชาตินิยมเกรงว่า ถ้าหากรัฐบาลเยอรมัน เสนอให้แคว้นไรน์เป็นเขตปลอดทหาร ฝรั่งเศสอาจจะถือโอกาสเข้ายึดครองแคว้นเอลซาส - โลธริงเกิน (Elsas - Lóthringen) ต่อไป แคว้นนี้เป็นดินแดนที่ทำให้เกิดกรณีพิพาทระหว่าง เยอรมนีและฝรั่งเศสมาหลายศตวรรษ ทั้งฝรั่งเศสและเยอรมนีต่างก็อ้างสิทธิในการปกครอง และพยายามยึดครองแคว้นนี้เสมอมา วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1925 ข้อเสนอของสเตเรสมันน์ได้ ถูกนำเข้าสู่สภา ขณะที่การอภิปรายอันเผ็ดร้อนกำลังดำเนินการอยู่ ประธานาธิบดี ฟรีดริช เอ เบอ์ทท์ถึงแก่อนิจกรรม รัฐสภาจึงต้องเลื่อนการประชุมเรื่องนี้ เพื่อทำการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ การเลือกตั้งมีขึ้นในวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 1925 แต่ไม่มีใครได้รับเสียงข้างมากเป็น

⁹Ploetz : *Ibid.*, p. 1034

เอกฉันท์ จึงต้องทำการเลือกตั้งกันใหม่อีกในวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1925 นายพล เพาล์ ฟอน ฮินเดนบวร์ก (Paul von Hindenburg) ซึ่งได้รับเสียงสนับสนุนจากพวกอนุรักษนิยมและพวกจารีตนิยม (พวกขวาจัด) ถึง 14.7 ล้านเสียง ได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นคนที่ 2 ของสาธารณรัฐเยอรมัน ในขณะที่วิลเฮล์ม มากซ์ ได้รับเสียงสนับสนุนจากพวกนิยมสาธารณรัฐเป็นจำนวน 13.2 ล้านเสียง และแอนส์ ทาลมันน์ (Ernst Thalmann) จากพรรคคอมมิวนิสต์ ได้ 1.9 ล้านเสียง¹⁰ สเตรเสมันน์ซึ่งเป็นพวกเสรีนิยมก้าวหน้า จึงรู้สึกวิตกและเกรงว่าประธานาธิบดีคนใหม่ซึ่งเป็นพวกชาตินิยมจัด อาจจะขัดขวางนโยบายต่างๆ ของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพยายามที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม สเตรเสมันน์ก็ยังคงพยายามดำเนินนโยบายต่างประเทศของเขาต่อไป

7. สนธิสัญญาโลคาร์โน

วันที่ 5-6 ตุลาคม ค.ศ. 1925 มีการประชุมนานาชาติที่เมืองโลคาร์โน (Locarno) ซึ่งตั้งอยู่บนทะเลสาปลาโรก มักกีอออร์ (Lago Maggiore) ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ การประชุมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ยุโรปมีสันติภาพอันถาวร ผู้เข้าร่วมประชุมมี ฮันส์ ลูเชอร์ รัฐมนตรีการคลังและสเตรเสมันน์ รัฐมนตรีต่างประเทศของเยอรมนี แคมเบอร์เลน (Sir J. Austin Chamberlain) รัฐมนตรีต่างประเทศของอังกฤษ อริสทิด บร็องด์ (Aristide Briand) รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศฝรั่งเศส วาน เดอร์เวลต์ (Vandervelde) รัฐมนตรีต่างประเทศของเบลเยียม สครินซ์กี (Skrzynski) รัฐมนตรีต่างประเทศของโปแลนด์ และเบนเชช (Eduard Benesch) รัฐมนตรีต่างประเทศของเชโกสโลวาเกีย ตอนท้ายของการประชุม เบนิตอ มุสโสลินี (Benito Mussolini) ประธานาธิบดีแห่งอิตาลีได้ร่วมประชุมด้วย¹¹ สนธิสัญญาโลคาร์โน มีความสำคัญ คือ 1. ก้ำประกันพรมแดนระหว่างฝรั่งเศส เบลเยียมและ

¹⁰Ploetz : *Ibid.*, p. 1056.

¹¹ *Ibid.*

เยอรมนี ทั้งสามประเทศรับรองที่จะไม่ทำทารุณกรรมซึ่งกันและกัน ถ้าหากมีการพิพาทเกิดขึ้นทั้งสามประเทศ พร้อมจะปฏิบัติตามมติของสันนิบาตชาติ สัญญานี้มีอังกฤษและอิตาลี เป็นผู้ประกัน

2. เยอรมนียินยอมให้ลุ่มแม่น้ำไรน์ เป็นเขตปลอดทหาร และยอมสละสิทธิในการยึดครองเมืองเอลซาส-โลธริงเกิน 3. เยอรมนีจะไม่ใช้กำลังบุกยุโรปแลนด์และเชครอสลวาเกีย จะยอมรับรองสัญญาป้องกันร่วมกันระหว่างฝรั่งเศส-ยุโรปแลนด์ และเชครอสลวาเกีย¹² การลงนามในสนธิสัญญาโลคาร์โน ครั้งนี้ ทำให้สัมพันธภาพระหว่างเยอรมนีกับประเทศต่างๆ ดีขึ้น แต่การเมืองภายในประเทศเยอรมนีกลับยุ่งยากหนักลงไปอีก พวกชาตินิยมในเยอรมนีต่างก็เกรงว่าสนธิสัญญาโลคาร์โน จะเป็นอุปสรรคในการที่จะรวมดินแดนของชนชาติเยอรมัน ที่ถูกแบ่งแยกและถูกยึดครองโดยประเทศต่างๆ อีกทั้งอาจจะทำให้เยอรมนีต้องเสียสิทธิในการปกครองดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำไรน์ตลอดไป พวกชาตินิยมในเยอรมนีจึงไม่พอใจสนธิสัญญานับนี้ วันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1925 สมาชิกของพรรคชาตินิยมของเยอรมันถอนตัวออกจากรัฐบาลผสม วันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ. 1925 ฮันส์ ลูเธอร์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

8. สมาชิกสันนิบาตชาติ

วันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1926 ฮันส์ ลูเธอร์ ได้จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้น โดยมี สเตรเสมันน์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศเช่นเดิม เนื่องจากลูเธอร์ไม่สามารถตกลงกับพรรคชาตินิยมของเยอรมันและพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ลูเธอร์จึงจำเป็นต้องจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อย ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1926 มีการประชุมสันนิบาตชาติที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เยอรมนีได้ขอเข้าเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ แต่ฝรั่งเศสยังไม่ยอมรับ ฝรั่งเศสขอเวลาพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ของเยอรมนีออกไปอีกหกเดือน¹³ วันที่ 24 เมษายน ค.ศ. 1926 รัสเซียได้ลงสัญญาเป็นมิตร และวางตัวเป็นกลางกับเยอรมนี พร้อมกันนี้ทั้งสองประเทศได้ต่อ

¹²Ploetz : *ibid.*, p. 1035.

¹³*ibid.*, p. 1036.

อาญุสัญญาราฟัลโล (Rapallo) อีกด้วย วันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1926 รัฐบาลของลูเชอร์พยายามที่จะออกกฎหมายยกเลิกธงประจำเมืองของแคว้นต่างๆ ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทั้งนี้เพื่อทำให้ประชาชนทั่วประเทศสนใจและยึดมั่นอยู่กับธงชาติเพียงผืนเดียว ทำให้ประชาชนเยอรมันในแคว้นต่างๆ ไม่พอใจ พวกผู้แทนในรัฐสภาได้ประนามการกระทำของ ลูเชอร์อย่างรุนแรง เมื่อลูเชอร์เห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จึงลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 1926 วิลเฮล์ม มาร์ค ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนคณะรัฐมนตรีชุดของลูเชอร์เลย วันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1926 ประเทศเยอรมนีได้รับเชิญให้เป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติ วันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1926 สเตเรสมันน์เดินทางไปเจนีวา เขาได้รับการต้อนรับจากสมาชิกของที่ประชุมสันนิบาตชาติอย่างอบอุ่น วันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 1926 สเตเรสมันน์ได้เดินทางไปพบและปรึกษากับ บริอองค์รัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสที่เมืองทอรี (Toiry) ทั้งสองปรึกษากันถึงปัญหาดังกล่าว ของประเทศฝรั่งเศสและ เยอรมนี รัฐบุรุษทั้งสองมีแนวความคิดตรงกันในด้านความพยายามสถาปนาสันติภาพที่ใหม่ โดยใช้หลักการสากลนิยม (Internationalism) แทนหลักชาตินิยม (Nationalism) ทำให้พวกฝ่ายค้านทั้งในฝรั่งเศสและเยอรมนีระแวง ท่าทีของรัฐมนตรีทั้งสอง อย่างไรก็ตาม ผลงานของรัฐบุรุษทั้งสองได้รับการยอมรับจากสันนิบาตทั่วโลก บริอองค์และสเตเรสมันน์จึงได้รับรางวัลโนเบล ประจำปี ค.ศ. 1926 ร่วมกัน วันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1926 ที่ประชุมสันนิบาต ณ เมืองเจนีวา ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้ทหารพันธมิตรที่ยังยึดครองอยู่ในประเทศเยอรมนีถอนตัวออกจากประเทศเยอรมนีทั้งหมดภายในวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 1927

9. สนธิสัญญาต่างๆ

วันที่ 4-23 พฤษภาคม ค.ศ. 1927 สเตเรสมันน์ได้เดินทางไปเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เพื่อร่วมประชุมเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นำมาไว้วางใจในด้านเศรษฐกิจของโลกในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1927 สเตเรสมันน์ได้ตกลงและสามารถทำสัญญาการค้าร่วมระหว่างเยอรมนี-ฝรั่งเศส ทำให้สัมพันธภาพระหว่างเยอรมนีและฝรั่งเศสดีขึ้นมาก ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1927

เยอรมนีได้รับเกียรติให้เป็นสมาชิกองค์การศาลโลกซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ที่กรุงเฮก(Hague)ประเทศฮอลแลนด์ วันที่ 20 มีนาคม ค.ศ. 1928 ภายในประเทศเยอรมนีมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาใหม่ เนื่องจากพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) ได้คะแนนเสียงมาก คือได้ถึง 53 ที่นั่ง วิลเฮล์ม มาทซ์ จึงต้องลาออก แฮร์มันน์ มิลเลอร์ จากพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย จึงเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มิลเลอร์จัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ เป็นพวกที่มาจากพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายแทบทั้งหมด อย่างไรก็ตาม สเตรเซมันน์ยังได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศสำหรับรัฐบาลชุดใหม่นี้ด้วย วันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1928 แฟรงค์ บี เคลล็อก (Frank B. Kellog) รัฐมนตรีต่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแผนการณีนี "การต่อต้านการทำสงคราม" ต่อคณะกรรมการเมืองโลคาร์โน (Locarno) ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ แผนการณีนีเคลล็อกและบริออนซ์ได้ร่วมมือกันจัดทำจนบรรลุผลสำเร็จในวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1928 แผนการณีนีจึงได้รับเกียรติให้ใช้ชื่อว่า กติกาเคลล็อก-บริออนซ์ มีข้อความที่สำคัญว่า สมาชิกของสัญญาี้ จะไม่ใช้การรบเป็นหนทางตัดสินกรณีพิพาทระหว่างประเทศ หากมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นจะให้ศาลโลกเป็นผู้ตัดสิน กติกาเคลล็อก-บริออนซ์ได้รับการรับรองจากชาติต่างๆ 15 ชาติ รวมทั้งเยอรมนีด้วย ใน ค.ศ. 1929 มีประเทศต่าง ๆ ขอเข้าเป็นสมาชิกถึง 54 ประเทศ¹⁴ จากการทำงานอย่างตรากตรำมาตลอด ทำให้สุขภาพสเตรเซมันน์ทรุดลงอย่างรวดเร็ว วันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1928 สเตรเซมันน์ป่วยมากจนไม่สามารถไปร่วมงานฉลองวันคล้ายวันเกิดครบ 50 ปีของเขา ซึ่งรัฐบาลเยอรมันจัดขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่เขาได้ ถึงกระนั้นในวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1928 สเตรเซมันน์ซึ่งกำลังป่วยอยู่ ได้ออกเดินทางไปปารีสภายใต้การดูแลของแพทย์และนางพยาบาล เพื่อลงนามในกติกาเคลล็อก-บริออนซ์ ในวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1928

10. ผลงานสุดท้ายของสเตรเซมันน์

ถึงแม้ว่าสเตรเซมันน์จะได้ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศลงได้มากแล้ว

¹⁴Hartmann, *Op.cit.*, p.217.

แต่สถานการณ์ในประเทศเยอรมนีตั้งแต่ต้น ค.ศ. 1928 กลับยุ่งยากขึ้นมาใหม่อีก ทั้งนี้เพราะเยอรมันไม่สามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม เป็นเงินรายปีที่กำหนดไว้ในแผนการเดอว์ส วันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1928 ผู้แทนจากประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี เบลเยียมและญี่ปุ่น ได้ประชุมกันที่เจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ที่ประชุมตกลงกันว่า จะจัดตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางการธนาคารของนานาชาติขึ้น เพื่อแก้ปัญหาและวางโครงการที่จะชดเชยหนี้สินของประเทศเยอรมนีขึ้นมาใหม่ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1928 สเตเรสมันน์ได้เดินทางไปพบกับบร็องค์และแชนเบอร์เลนที่เมืองลูกาโน (Lugano) ซึ่งอยู่ทางเหนือของอิตาลี รัฐบุรุษทั้งสามได้ปรึกษากัน เพื่อที่จะผ่อนคลายนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับค่าปฏิกรรมสงคราม รัฐบุรุษทั้งสามได้เสนอให้จัดตั้งกรรมาธิการชุดหนึ่ง ซึ่งมีชาวอเมริกันชื่อ โอเวน ดี. ยังก์ (Oven D. Jung) เป็นประธาน วันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1929 คณะกรรมาธิการชุดนี้ทำการประชุมครั้งแรกที่กรุงปารีส ที่ประชุมไม่สามารถหาข้อยุติได้ ทั้งนี้เพราะประเทศต่างๆ คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนร่วม เยอรมนีต้องการที่จะลดจำนวนหนี้สินรายปีที่กำหนดไว้ในแผนการเดอว์ส ในขณะที่ฝรั่งเศสและอังกฤษเรียกร้องเงินค่าชำระหนี้กันอย่างเร่งด่วน สำหรับอังกฤษนั้น ไม่ยอมรับการชำระหนี้สงครามบางส่วนในรูปสินค้าสำเร็จรูป ทั้งนี้เพราะอังกฤษสามารถผลิตสินค้าสำเร็จรูปได้เอง อีกทั้งสินค้าอุตสาหกรรมของเยอรมนีเป็นคู่แข่งที่สำคัญของอังกฤษเสมอมา ทำให้การขายสินค้าอุตสาหกรรมของอังกฤษประสบความยุ่งยากอยู่แล้ว วันที่ 6-31 สิงหาคม ค.ศ. 1929 คณะกรรมาธิการชุดนี้และผู้แทนจากประเทศต่างๆ ได้มาประชุมกันที่กรุงเฮก ประเทศฮอลแลนด์อีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถตกลงกันได้อีก วันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1929 ณ ที่ประชุมสันนิบาตชาติในกรุงเจนีวา สเตเรสมันน์ได้กล่าวสุนทรพจน์ เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ในยุโรปปรองดองกัน เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ของยุโรป เขาเสนอให้ชาวยุโรปช่วยกันผดุงจารีต ประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนระบบสื่อสารและไปรษณีย์ร่วมกัน¹⁵ หลังจากการประชุมครั้งนี้แล้ว สเตเรสมันน์ได้พักผ่อนเพียงเล็กน้อย แล้วจึงเดินทางกลับกรุงแบร์ลิน พอถึงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1929 สเตเรสมันน์ก็ถึงแก่กรรมที่กรุง

¹⁵Plöetz, *Op.cit.*, p.1036.

แมร์ลิน เมื่อมีอายุเพียง 51 ปี ในปลาย ค.ศ. 1929 เกิดวิกฤตการณ์อย่างร้ายแรงทางด้าน เศรษฐกิจและการเงินของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เป็นเหตุให้เศรษฐกิจและการเงินของเยอรมนี ต้องทรุดหนักลงไปอีก อย่างไรก็ตาม วันที่ 3-20 มกราคม ค.ศ. 1930 คณะกรรมาธิการของ ยัง ได้จัดให้มีการประชุม ขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่กรุงเฮก ที่ประชุมได้ตกลงที่จะช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับค่า บัญชีกรรมสงครามของเยอรมันและได้ อนุมัติเงินกู้อีกจำนวนหนึ่ง เพื่อใช้ในการปรับปรุงเศรษฐกิจ และการเงินของประเทศเยอรมนีให้ดีขึ้น นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้ตกลงคืนแคว้นไรน์ให้กับเยอรมัน อีกด้วย

สรุปท้ายบท

เมื่อปีสมาธิลาออกจากตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีแห่งปรัสเซีย และนายกรัฐมนตรีนอง จักรวรรดิเยอรมันแล้ว ผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งคนต่อๆ จากปีสมาธิต่างก็มีความสามารถน้อยกว่า ปีสมาธิมาก จึงไม่มีใครสามารถดำเนินนโยบายตามแนวเดิมของปีสมาธิได้ อีกทั้งความทะเยอ ทะยานของกษัตริย์หนุ่ม พระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 แห่งปรัสเซีย ซึ่งมีประสบการณ์ทางการเมืองน้อย จึง ทำให้ประเทศเยอรมนีต้องเผชิญหน้าปัญหานานาประการ จนในที่สุดเยอรมนีก็นำไม่สามรถหลีกเลี่ยง สงครามกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ ได้

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ้นสุดลง โดยที่เยอรมนีเป็นฝ่ายแพ้สงคราม เยอรมนีต้องสูญเสียความเป็นมหาอำนาจของโลก และยังคงต้องเสียดินแดนเป็นจำนวนมากให้กับประเทศสัมพันธมิตร ผู้แทนของเยอรมนีถูกบังคับให้ลงนามรับทราบข้อความในสนธิสัญญาแวร์ซาย ซึ่งประนามเยอรมนีว่าเป็นผู้ก่อสงคราม และระบุว่าให้เยอรมนีต้องชดเชยค่าบัญชีกรรมสงครามเป็นจำนวนมากทั้งๆ ที่ประเทศ เยอรมนีพินาศหมด ประชาชนล้มตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ชาวเยอรมันซึ่งครั้งหนึ่ง เคยหยิ่งผยองงานเกียรติของชาติและองค์พระมหากษัตริย์ ต่างก็ได้รับความทุกข์ทรมานอย่างหนัก

ชาวเยอรมันเป็นจำนวนมากเชื่อว่า ความพินาศของเยอรมนีมาจากการดำเนินนโยบาย

ที่ผิดพลาดของพระมหากษัตริย์ ชาวเยอรมันส่วนใหญ่จึงไม่ยอมกาให้พระมหากษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ กลับมาปกครองประเทศใหม่อีก การปกครองของเยอรมนีภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงเปลี่ยน เป็นแบบสาธารณรัฐ มีรัฐสภาคอยควบคุมการทำงานของคณะรัฐมนตรี รัฐสภาประกอบด้วยสภาสูง และสภาผู้แทน มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ ประธานาธิบดี และผู้แทนของทั้งสองสภาต่างก็ได้รับเลือกโดยตรงจากประชาชน ส่วนนายกรัฐมนตรีนั้น มาจากการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบจากประธานาธิบดีและจากเสียงข้างมากของผู้แทนในรัฐสภา นายกรัฐมนตรีมีอำนาจเป็นต้องเป็นสมาชิกของรัฐสภา รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเยอรมัน นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ทันสมัยและดีที่สุดในขณะนั้น

แต่การบริหารของรัฐบาลเยอรมันก็หาได้เป็นไปด้วยดีตามที่ประชาชนหวัง ทั้งนี้เป็น เพราะประชาชนเยอรมันยังไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงจินตต่อระบอบการปกครองแบบเก่า ที่มีกษัตริย์เป็นประมุข มีเจ้าขุนมูลนายปกครองกันเป็นชั้น ตอนลดหลั่นกันลงมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ให้อำนาจและสิทธิการปกครองตนเองแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว ประชาชนส่วนใหญ่จึงยังไม่รู้ว่าตนเองมีสิทธิและเสรีภาพมาก-น้อย ขนาดไหน พวกที่มีอำนาจและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จึงถือโอกาสเรียกร้องและใช้สิทธิของตนเกินขอบเขต ในขณะที่ประชาชนจำนวนมาก ยังลังเลและคิดถึงแต่โอกาสที่จะขยับฐานะทางการเมือง และความเป็นอยู่ของพวกตนให้ดีขึ้น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐเยอรมัน ขณะนั้น จึงยุ่งเหยิงและอลเวงอย่างมาก จนไม่มีรัฐบาลชุดใดสามารถปกครองประเทศได้ครบเทอมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ (4 ปี) รัฐบาลแต่ละชุดต่างก็ล้มลุกคลุกคลาน พลัดเปลี่ยนกันเข้าบริหารประเทศ ประกอบกับแรงบีบคั้นทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศ ประเทศผู้ชนะสงครามต่างๆ ต้องการค่าปฏิกรรมสงครามจากเยอรมนีอย่างเร่งด่วน แรงบีบคั้นทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐเยอรมัน ต้องประสบปัญหาอย่างหนัก ถึงแม้ว่ารัฐบาลเยอรมันแต่ละชุด และรัฐมนตรีต่างประเทศของเยอรมนี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุสทอฟ สเตรสเสมันน์ จะพยายามสร้างฐานทางเศรษฐกิจ โดย การกู้เงินจากต่างประเทศและเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ มาลงทุนในเยอรมนี ทำให้เยอรมนีมี

โรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากและประชาชนเริ่มมีงานทำและมีรายได้บ้างแล้ว แต่สังคมและการเมืองของเยอรมนีขณะนั้นกำลังปั่นป่วน คนส่วนใหญ่จึงเห็นแก่ตัว ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่นิยมการลงโทษแบบรุนแรง หากแต่นิยมการลงโทษตามครรลองของขบวนการศาลสถิตยุติธรรมที่เป็นไปตามขั้นตอนและต้องใช้เวลามาก เพื่อให้ได้ความยุติธรรมที่แท้จริง จึงไม่ถูกใจประชาชน และไม่สามารถช่วยให้ประเทศอยู่ในความสงบสุขได้ สถานการณ์เช่นนี้เองมีส่วนสำคัญที่ทำให้การปกครองแบบเผด็จการของ ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในเยอรมนี

ฮิตเลอร์ปกครองแบบเผด็จการ ตัดสินใจและจัดการต่างๆ อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ฮิตเลอร์ยังใช้ลัทธิชาตินิยม บลุกใจให้ชาวเยอรมันรักชาติรักเกียรติของตน แก้ไขสังคมของเยอรมันให้กลับเข้าสู่ระเบียบวินัยที่ดี ประเทศเยอรมนีซึ่งได้รับการบูรณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านอาหารตั้งแต่สมัยของ กุสทาบ สเตรเซมันน์ จึงสามารถคืนสู่สภาพที่เจริญรุดหน้าและแข็งแกร่งกว่าประเทศอื่นๆ ในยุโรปในเวลาอันรวดเร็ว

คำถามทบทวน

1. สาเหตุอะไรที่นำประเทศเยอรมนีไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 และทำไมเยอรมนีจึงแพ้สงคราม
2. เหตุใดการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในสมัยสาธารณรัฐเยอรมันจึงไม่ประสบผลสำเร็จ
3. ทำไมสเตรเซมันน์จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้วางรากฐานในการสร้างอาณาจักรเยอรมันครั้งที่ 3

Nikolaus II. Aleksandrovich (1868–1918), Zar von Rußland 1894–1917, mit seiner Familie. Von links: die Großfürstinnen Olga und Maria, der Zar, die Zarin, die Großfürstin Anastasia, der Zarewitsch Aleksej und die Großfürstin Tatiana.